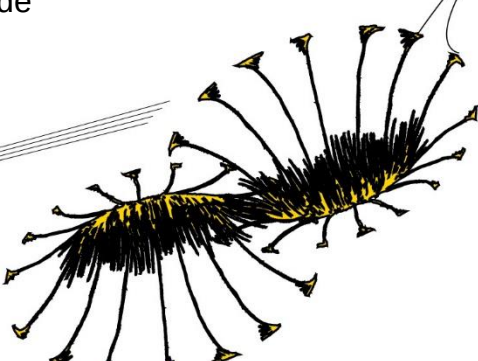

DE MOTIVATIE VAN BURGERS ACHTER
DE OPNAME EN DE VERSPREIDING
VAN RISICO-INFORMATIE BIJ EEN
OVERSTROMINGSRISICO

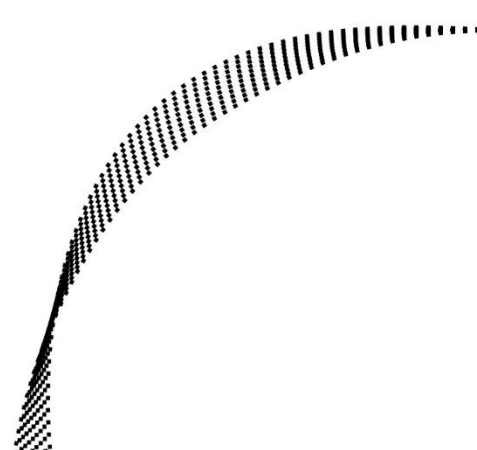
Over de zoektocht naar risico-informatie en de
overdracht hiervan.

Bachelorthese CRV
22 juni 2016

Anouk den Besten, s1503715

Afstudeercommissie
Eerste begeleider: Peter de Vries
Tweede begeleider: Jan Gutteling

Samenvatting

Er is veel onderzoek verricht naar de zoektocht van risico-informatie door burgers. Daarnaast heeft de verspreiding van risico-informatie door burgers een enorme ontwikkeling ondergaan dankzij nieuwe communicatiemiddelen. Toch hebben weinig onderzoeken zich verdiept in de motivatie die schuil gaat achter dit zoek- en verspreidingsgedrag van burgers. Het huidige onderzoek heeft daarom als doel de factoren achter de motivatie tot risico-informatie opname en verspreiding te onderzoeken aan de hand van een overstromingsrisico. Uit het literatuuronderzoek, gebaseerd op onder andere het FRIS model, bleken de factoren affectieve respons en *efficacy* een mogelijke invloed te hebben op deze motivatie. Affectieve response en *efficacy* zijn in dit experimentele onderzoek daarom gebruikt als manipulatie voor de motivatie en hieruit ontstond een 2 (affectieve response: laag vs hoog) x 2 (*efficacy*: laag vs hoog) design tussen proefpersonen. De resultaten lieten geen enkel significant effect zien van de affectieve response en *efficacy* condities op de motivatie tot zoek- en verspreidingsgedrag van risico-informatie. De motivaties zelf lieten ook geen effect zien. Er zijn tevens nog een aantal aanvullende vragen toegevoegd aan het huidige onderzoek om de verspreiding van risico-informatie breder te kunnen onderzoeken. Concepten van marketingcommunicatie zoals WOM en eWOM zijn bekeken op basis van risicocommunicatie. Daarnaast zijn in dit onderdeel de verbanden tussen de factoren van informatieverbreiding (zoals reikwijdte, type ontvangen en manier) en demografische variabelen bekeken.

Abstract

A lot of research has taken place concerning peoples' search for risk information. Also the dispersal of risk information by civilians has undergone a fast development due to the newly developed strategies in communication. Still not much research has looked into the motivation behind this search and dispersal of risk information. The present study, therefore aims to investigate the factors motivating civilians' search and dispersal of risk information, using a flooding risk experiment. Literature research, based on e.g. the FRIS model, suggested that the factors affective response and efficacy might have an influence on the motivation for search and dispersal risk information, and this has been taken into account. Consequently, affective response and efficacy have been used to manipulate the motivation in this study and as a result the present study was a 2 (affective response: low vs high) x 2 (efficacy: low vs high) between participants experiment. Results did not show any significant effects of the affective response and efficacy manipulations on the motivation to search or dispersal risk information. The motivation itself didn't show any effect either. Furthermore, there were some additional questions added to the present study to examine the dispersal of the risk information more broadly. Previous research on the marketing communication like WOM and eWOM was taken into account in the present study. And the relation between the factors of risk information dispersal (e.g. distance, receiver and communication tool) and demographic variables has also been examined.

1 Inleiding

Bijna dagelijks wordt het nieuws overspoeld met risicosituaties waarbij veel burgers zijn betrokken zoals terreurdreiging, overstromings- of aardbevingsgevaar. Wanneer er sprake is van zulke risico's, is er een bepaalde hoeveelheid informatie beschikbaar over dit onderwerp en wordt deze informatie gezocht, vastgehouden en verder gecommuniceerd. Bijvoorbeeld bij een gezondheidsrisico kunnen risicocampagnes burgers motiveren om beschikbare informatie te zoeken. Zelfs na de campagnes wordt de gevonden risico-informatie door de mensen vastgehouden en verwerkt door middel van communicatie met anderen (Turner, Rimal, Morrison, & Kim, 2006). Met de komst van de nieuwe media, is de burger zelf tegenwoordig één van de belangrijkste *keyplayers* in dit risico-informatienetwerk (Schultz & Wehmeier, 2010). Burgers gaan veelal zelfstandig op zoek naar informatie en wisselen deze informatie onderling met elkaar uit. Bij het proces van informatie opname en de verspreiding hiervan, speelt vooral de motivatie van burgers om dit gedrag uit te voeren een essentiële rol.

Deze motieven van de burgers zijn reeds onbekend vanwege de nog recente verschuiving van de burgers naar *keyplayers* bij risico-informatie. Om ervoor te zorgen dat risico-informatie zo effectief mogelijk wordt gezocht en gecommuniceerd, is het belangrijk deze motieven te belichten. Het huidige onderzoek zal zich daarom voornamelijk richten op de factoren die de motivatie van burger bij zowel zoek- als verspreidingsgedrag beïnvloeden. Aan de hand van het *Framework of Risk Information Seeking* (FRIS) van Ter Huurne (2008) en het concept *Word of Mouth* (WOM) zal hierover meer helderheid worden gecreëerd (Wangenheim, 2005). Voordat deze concepten aanbod komen is het belangrijk eerst naar de risico-informatie te kijken.

Er is namelijk pas sprake van risico-informatie wanneer de informatie voorafgaand aan een crisis geraadpleegd en verspreid wordt. Wanneer er informatie gezocht en gecommuniceerd wordt tijdens een crisis, spreekt men van crisisinformatie (Gutteling et al., 2006). Dit onderzoek gaat dus in op het eerste. Risico-informatie werd eerder veelal door de overheid opgesteld en via verschillende media naar buiten gebracht. Door middel van verschillende campagnes zoals de 'Denk vooruit' campagne in 2006 probeerde de overheid de burgers te informeren over risico's en de daarbij horende veiligheidsmaatregelen. Maar de gewone burger oefent tegenwoordig zelf een belangrijke positie uit binnen het informatie verspreidingsnetwerk (Kerstholt, 2014).

Burgers hebben de touwtjes namelijk steeds meer zelf in handen dankzij de opkomst van nieuwe communicatiemogelijkheden (Westerman, Spence, & Van Der Heide, 2014). Door de groei van deze nieuwe mogelijkheden zoals sociale media is er geen sprake meer van

eenzijdige, top-down communicatie maar ontstaat er een informatiestroom van burger naar burger, van expert naar burger en vice versa (Schultz & Wehmeier, 2010). Door middel van oude maar vooral nieuwe communicatie mogelijkheden fungeren de burgers dus steeds meer zelf als zowel informatiezoeker als verspreider.

Bij het proces van informatie zoeken en het verspreiden hiervan kunnen verschillende factoren invloed uitoefenen op de motivatie van burgers. Zoals eerder benoemd kan het FRIS-model van Ter Huurne (2008) bij zoekgedrag hier meer duidelijk over scheppen. In dit model worden er twee belangrijke factoren omschreven die kunnen inwerken op deze motivatie namelijk affectieve respons en *efficacy*. Door deze en meer factoren nader te bekijken zal er meer duidelijk worden over de verschillende motivaties achter de zoekstrategieën van mensen naar risico-informatie.

Naar de verspreiding van risico-informatie is nog weinig onderzoek verricht, daarom wordt er breed georiënteerd op communicatiemotieven in het algemeen. Zo wordt er bijvoorbeeld in marketingonderzoeken gebruik gemaakt van het concept *Word of Mouth* (WOM) en *electronic Word of Mouth* (eWOM) (Wangenheim, 2005). Dit laatste heeft te maken met online communicatie, die ook bij risicocommunicatie een belangrijke rol speelt (Veil, Buehner, & Palenchar, 2011). Bij zowel online als persoonlijk contact is er sprake van drie drivers ofwel motivaties die leiden tot informatie verspreiding: de sociale, functionele en emotionele drivers (Lovett, Peres, & Shachar, 2013). Deze drivers kunnen wellicht ook goede voorspellers zijn voor motivaties achter de verspreiding van informatie binnen de context risico. Aan de hand van de drivers kan er tevens worden gekeken naar de relatie tussen de verspreiding van risico-informatie en demografische en factoren.

Ondanks de nauwelijks onderzochte aspecten binnen de risicocommunicatie kan een combinatie van de risico-informatie zoekstrategieën en de verspreiding hiervan zorgen voor geografische een effectievere risicocommunicatie. Dit onderzoek zal daarom proberen zowel de zoektocht als de verspreiding van risico-informatie door burgers nader te onderzoeken en proberen een antwoord te geven op de vraag: welke factoren spelen een rol bij de motivatie van burgers achter de zoektocht naar en de verspreiding van risico-informatie? Allereerst zullen de belangrijkste concepten worden uitgelegd zoals de affectieve respons en *efficacy* uit het FRIS model. Daarnaast wordt er dieper ingegaan op de motivatie achter de verspreiding van informatie middels en de WOM en eWOM (Ter Huurne, 2008; Meuter, McCabe, & Curran, 2013).

1.1 Affectieve respons en *efficacy* in combinatie met risico-informatiezoekgedrag

Zoals eerder al benoemd, wordt er allereerst gekeken naar de motivatie achter informatie zoekstrategieën bij een risico onder de Nederlandse bevolking. Er wordt ingezoomd op de mogelijke stimulans achter het zoeken naar informatie. Deze stimulans ontstaat pas zodra iemand zich daadwerkelijk bewust is van het risico. Wanneer een individu in aanraking komt met een risico of andere onzekerheid evalueert diegene eerst of de eigen belangen worden geschaad, wat leidt tot probleemerkennen (Heath, Liao, & Douglas, 1995). Zonder deze bewustwording van het probleem, voelt men geen betrokkenheid of motivatie voor het zoeken naar informatie (Ajzen & Sexton, 1999). Deze bewustwording kan bij een individu op verschillende manieren worden opgewekt, bijvoorbeeld door het zien van een nare beelden als gevolg van een risico of door het gevoel van onmacht omdat men niet weet wat te doen tijdens het uitbreken van het risico (Slovic, Flynn, & Layman, 1991; Ter Huurne, 2008). Deze twee voorbeelden worden in het FRIS model aangeduid als affectieve respons en *efficacy*.

Affectieve respons kan gezien worden als onderdeel van risicoperceptie.

Risicoperceptie is de kans op een bepaald risico in de ogen van de mensen en affectieve respons bekijkt dit risico aan de hand van de emoties van mensen (Ter Huurne, 2008).

Affectieve respons omvat de goede, slecht, positieve of negatieve gevoelens van mensen over specifieke objecten, ideeën of afbeeldingen en emoties zoals boosheid, angst en blijdschap (Leiserowitz, 2006). Deze emotionele staat kan de motivatie van burgers beïnvloeden wanneer het gaat om informatie zoekgedrag (Zajonc, 1980). Dit toonde Turner et al. (2006) aan in zijn onderzoek naar de effecten van angst en de relatie tussen angst en informatie zoeken. Zij concludeerden dat wanneer mensen meer angst hebben, zij meer gemotiveerd zijn tot het zoeken naar bijpassende informatie. Ook Ter Huurne en Griffin (2007) zagen in hun onderzoek dat emotionele reacties één van de sterkste voorspellers zijn voor de intentie om meer informatie te zoeken over het risico onderwerp.

Een manier om de affectieve respons, en zo het zoekgedrag, van iemand te beïnvloeden is middels het laten zien van foto's of grafieken die betrekking hebben op het risico. Slovic, Flynn en Layman (1991) toonden dit in hun onderzoek aan. Door middel van foto's met betrekking tot het opslaan van kernafval (en de gevolgen hiervan bv. overlijden) hebben zij een extreme schrik en bezorgdheid bij de burgers kunnen creëren. De proefpersonen waren zodanig overtuigd van het extreme gevaar van het risico, dat zelfs hun stemgedrag jegens nucleaire energie werd beïnvloed (door tegen te stemmen). Deze hevige angst reacties hebben een zoektocht naar informatie over het risico tot gevolg. Al met al kan worden geconcludeerd dat een hoge affectieve respons, bijvoorbeeld gecreëerd door het zien

van heftige foto's, zorgt voor een grote motivatie omtrent informatie zoekgedrag.

De tweede factor is *efficacy*. *Efficacy*, ook wel *efficacy beliefs* genoemd, is onder te verdelen in twee verschillende waarnemingen: *response efficacy* en *self-efficacy*. *Response efficacy* heeft betrekking op de mate waarin men gelooft dat het uitvoeren van risicomaatregelen een positief effect zal hebben (De Zwart et al., 2009). Hierbij is het tevens van belang dat de risico-informatie als nuttig wordt beschouwd. Wanneer er sprake is van een hoge *response efficacy* (maatregelen of risico-informatie worden als effectief gezien) denkt men dat deze maatregelen het risico daadwerkelijk zullen verminderen (Lewis, Watson, & White, 2010). De mate van *self-efficacy* is hierbij tevens van belang.

Self-efficacy bekijkt namelijk in hoeverre iemand zichzelf instaat stelt om de desbetreffende maatregelen daadwerkelijk uit te gaan voeren (De Zwart et al., 2009). Hierbij kan *low self-efficacy* zorgen voor een gebrek aan persoonlijke controle waardoor mensen zich vaak hulpeloos of angstig voelen. Dit *low self-efficacy* level zal leiden tot een sterkere affectieve reactie en een grotere behoefte aan informatie omdat mensen het gevoel hebben niet over voldoende informatie te beschikken. Het gevoel van gebrek aan informatie zal een positieve uitwerking hebben op de informatiebehoefte van mensen en dus zullen mensen opzoek gaan naar voldoende informatie (Ter Huurne, 2008). De *Protection Motivation Theory* stelt dan ook dat *response efficacy* en *self-efficacy* twee van de belangrijkste voorpellers zijn van de motivatie om jezelf te beschermen bijvoorbeeld door middel van voldoende voorkennis hebben over een risico en de mogelijke maatregelen van dit risico (Maddux & Rogers, 1983).

De werking van *efficacy* is tevens onderzocht aan de hand van het *Extended Parallel Proces Model* (EPPM) van Witte (1992). Dit model maakt gebruik van de begrippen *fear control* en *danger control*. Wanneer risico-informatie door mensen als niet nuttig (*low response efficacy*) en onuitvoerbaar (*low self-efficacy*) wordt gezien, zullen burgers de angst voor de bedreiging controleren (*fear control*). Dit heeft het vermijden, negeren en ontkennen van de risico-informatie tot gevolg. Wanneer men de boodschap als wél nuttig (*high response-efficacy*) en uitvoerbaar (*high self-efficacy*) ervaart, worden deze gemotiveerd om het risico te controleren (*danger control*) door bijvoorbeeld meer informatie te verzamelen (den Besten, 2015).

De voorspellingen over *self-efficacy* is in dit model tegenstrijdig aan de voorgaande informatie uit het onderzoek van Ter Huurne (2008). Witte (1992) stelt namelijk dat hoge *self-efficacy* leidt tot meer motivatie om het informatie in te winnen terwijl Ter Huurne stelt dat lage *self-efficacy* een positieve uitwerking heeft op de informatiebehoefte van mensen. Er

wordt in dit onderzoek uitgegaan van het onderzoek van Ter Huurne (2008) aangezien ander onderzoek tevens suggereert dat een lage *self-efficacy* zorgt voor een sterkere affectieve respons en dit leidt tot meer motivatie voor informatie zoekgedrag (Griffin, Dunwoody, & Neuwirth, 1999; Ter Huurne & Griffin, 2007). Bovendien is dit in overeenstemming met de bovenstaande onderzoeken die ingingen op affectieve response (Turner et al., 2006).

Kortom, de factoren affectieve respons en *efficacy* kunnen verschillende uitwerkingen hebben op de motivatie achter het risico-informatiezoekgedrag van mensen. Bovendien kunnen affectieve response en efficacy ook een invloed hebben op elkaar. Als er bijvoorbeeld sprake is van een lage *efficacy*, voelt men vaak een gebrek aan persoonlijke controle. Dit leidt tot gevoelens van angst en hopeloosheid; de affectieve response neemt dus toe. Zodoende kan het effect van affectieve response afhangen van efficacy (Ter Huurne, 2008, Rimal, 2001).

1.2 Verspreiding van risico-informatie tussen burgers

Ondanks dat het FRIS model informatieverspreiding als reactie op risico-informatie benoemt, wordt dit in haar onderzoek niet verder onderzocht (Ter Huurne, 2008). In veel marketing- en businessonderzoek komt informatieverspreiding wel duidelijk aan bod en wordt dit veelal onderzocht via de concepten WOM en eWOM. Dit laatste staat voor *electronic word of mouth* en refereert naar alle statements die consumenten delen via het internet (zoals websites, sociale netwerken, nieuws feeds) over het product, het merk of het bedrijf (Kietzmann & Canhoto, 2013). EWOM wordt dus uitgevoerd via sociale media (Jansen, Zhang, Sobel, & Chowdury, 2009). Ondanks dat WOM en eWOM geen betrekking hebben op risico-informatie, kunnen deze concepten vanuit de marketing wereld wellicht helpen om een vertaalslag te maken naar de motivatie achter de verspreiding van informatie bij risico's. Er zijn per slot van rekening al verschillende overeenkomsten tussen WOM/eWOM en de communicatie van risico-informatie te vinden, bijvoorbeeld sociale media.

Sociale media zijn namelijk een van de technologieën die steeds vaker wordt geraadpleegd om informatie te verspreiden met betrekking op serieuze, wereldwijde, risicovolle onderwerpen zoals de cholera uitbraak op Haïti. Via sociale media netwerken, die vaak erg up-to-date zijn, is er toegang tot de meest recente informatie zoals waar de schone waterbronnen op Haïti te vinden zijn (Westerman, Spence, & Van Der Heide, 2014). Mensen communiceren dus met elkaar over verschillende risico's via sociale media en wisselen hierbij informatie aan elkaar uit (Taylor-Gooby, 2006). Basaal gezegd zou dit gezien kunnen worden als de eWOM tussen burgers binnen de risico verspreidingssector. Maar voordat consumenten in de marketing wereld overgaan tot (e)WOM zijn er vaak verschillende motivaties in het

spel. In het artikel van Lovett, Peres en Shachar (2013) gaat het hierbij om drie “drivers”: de sociale, functionele en emotionele drivers. Wanneer men kiest voor eWOM zijn de sociale en functionele drivers vaak het belangrijkste.

Bij de sociale drivers gaat het voornamelijk om het beeld wat men naar de buitenwereld wil schetsen zoals de mate van expertise, sociale status, enzovoorts. De functionele drivers motiveren mensen om informatie te verspreiden en zo andere mensen van informatie te voorzien. Deze twee drivers lijken aan te sluiten bij de context verspreiding van risico-informatie. Het is namelijk zeer aannemelijk dat de motivatie om risico-informatie met andere te delen voortkomt uit eigen motieven zoals het tonen van expertise en het opkrikken van de sociale status. Daarnaast zijn er op internet ook mensen die alleen informatie delen wanneer het nuttig is en zo een ander aan informatie te helpen. Wanneer personen met functionele drivers vaak correcte informatie plaatsen, kunnen zij een soort betrouwbaarheid opbouwen waardoor andere mensen met diegene zullen communiceren in tijden van een risico of crisis.

Bij WOM of persoonlijk contact schijnen vooral de emotionele drivers actief te zijn. Personen met emotionele motieven hebben vooraf de behoefte om positieve en negatieve gevoelens met andere te delen om zo hun emotionele *arousal* weer in balans te brengen (Peters & Kashima, 2007). *Face to face* of telefonisch contact brengt mensen vaak dichter bij elkaar en hierdoor hebben mensen de behoefte om hun emoties sneller de vrije loop te laten. Bij persoonlijk contact komt eerlijkheid en openheid eerder voor dan bij sociale media. Toch zijn er ook op sociale media vaak emotionele drivers te vinden. Er zijn altijd mensen die geen barrière voelen en alsnog aan de hele wereld hun hart luchten over positieve of negatieve gebeurtenissen.

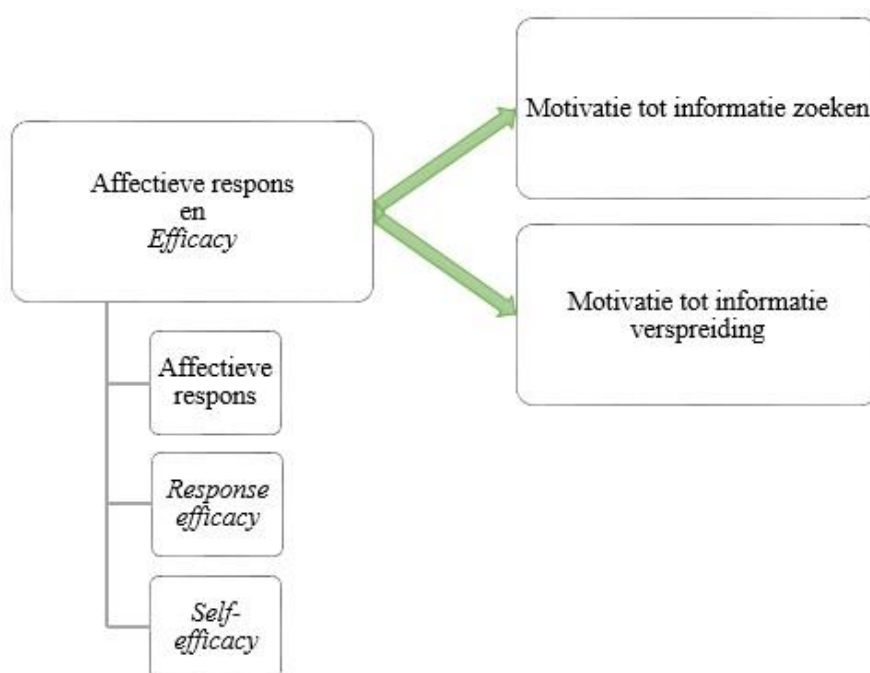
Omdat het onbekend is of deze drivers en voornamelijk WOM en eWOM daadwerkelijk verbonden zijn met risico-informatie, worden er over dit onderdeel in deze thesis geen hypothesen opgesteld. Dit deel van het onderzoek wordt dan ook als volledig exploratief beschouwd. Door deze drivers wel mee te nemen in het huidige onderzoek, wordt er hopelijk meer duidelijk over de motivaties achter risico informatie verspreiding. Tevens wordt er in dit onderzoek gepoogd meer duidelijkheid te krijgen over het geografische aspect bij de verspreiding van risico-informatie.

Dit aspect is nog niet eerder onderzocht en kan risicocommunicatie van nieuwe informatie voorzien. Allereerst kan er informatie bekend worden over welk deel van risico-informatie men precies overneemt van een risico-informatiebron. Daarnaast kan er worden gekeken vanuit welke plek en naar welke plek informatie wordt verspreid. Hiervoor is het

belangrijk van zowel de informatie zender als ontvanger de geografische locatie te kunnen vaststellen. Ten derde kan het, naast het ontwikkelen van een geografische kaart, interessant zijn uit te vinden naar welk persoon de ontvanger het liefst risico-informatie uitzendt en via welk medium hij/zij dit zal doen. Als laatste kan er aan de hand van deze informatie wellicht andere demografische informatie worden ontdekt over de informatie verspreider zoals de SES. Dit kan waarschijnlijk het best bekeken worden aan de hand van de verschillende woonwijken in een stad zijn gevestigd.

1.3 Huidig onderzoek

Bovenstaande ideeën zullen worden getoetst aan de hand van een experiment, uitgezet onder de inwoners van Enschede. In dit onderzoek is er sprake van twee manipulaties ofwel de onafhankelijke variabelen. Allereerst is er de affectieve response conditie waarin de proefpersonen zullen worden gemanipuleerd door middel van foto's. Ten tweede is er sprake van een *efficacy* conditie waarin de proefpersonen zullen worden gemanipuleerd door middel van een tekst. De afhankelijke variabelen in dit onderzoek zijn motivatie tot informatie zoeken en motivatie tot informatie verspreiding. De variabelen affectieve respons, *response efficacy* en *self-efficacy* zullen dienen als manipulatiecheck. Al deze variabelen zijn weergegeven in figuur 1. De groene pijlen staan voor een positieve samenhang. Met andere woorden: wanneer de affectieve response hoog is, wordt er een hoge motivatie tot informatiezoekgedrag verwacht.

Figuur 1. Model van het huidige onderzoek

Om de onderzoeksvraag van het huidige onderzoek te beantwoorden zijn er verschillende hypothesen opgesteld aan de hand van het bovenstaande literatuuronderzoek:

Hypothese 1a. De hoge affectieve respons conditie zal leiden tot een hogere score op de afhankelijke variabelen (motivatie tot informatie zoeken en motivatie tot informatie verspreiding), dan in de lage affectieve respons conditie.

Hypothese 1b. De hoge *efficacy* conditie zal leiden tot een hogere score op de afhankelijke variabelen (motivatie tot informatie zoeken en motivatie tot informatie verspreiding), dan in de lage *efficacy* conditie.

Hypothese 2. Er is een interactie-effect tussen affectieve response en *efficacy* op de afhankelijke variabelen (motivatie tot informatie zoeken en motivatie tot informatie verspreiding). Hierbij wordt verondersteld dat het effect van de affectieve response groter wordt wanneer er sprake is van de lage *efficacy* conditie in vergelijking met de hoge *efficacy* conditie.

Hypothese 3. De afhankelijke variabele *self-efficacy* vertoont een negatieve samenhang met de motivatie tot informatie zoeken. De andere afhankelijke variabelen (motivatie tot informatie zoeken en motivatie tot informatie verspreiding) vertonen wel een positieve onderlinge samenhang.

Zoals eerder aangegeven is er weinig literatuur voorhanden die informatie kan bieden over de verspreiding van risico-informatie tussen burgers onderling en factoren die daarbij een rol spelen. Zodoende zijn er in het huidige onderzoek een aantal aanvullende vragen opgesteld die hopelijk meer duidelijkheid kunnen geven over de verspreiding. Een eerste vraag is wat het belang is van de sociale, functionele en emotionele drivers met betrekking tot risico-informatieverspreiding. In de literatuur van WOM en eWOM komt naar voren dat informatieverspreiding bij marketing via sociale media (Facebook, Twitter, WhatsApp) meer invloed heeft op de sociale en functionele drivers in vergelijking met de emotionele driver. Bij persoonlijk contact (*face-to-face*, telefonisch) geldt dit eerder voor de emotionele driver in vergelijking met de sociale en functionele drivers (Lovett, Peres, & Shachar, 2013). Wellicht hebben de drivers hetzelfde effect op het verspreidingsgedrag van risico-informatie.

Een tweede vraag is of de inhoud van de doorgegeven risico-informatie wordt bepaald op basis van de toegewezen condities. Zo zou de lage *efficacy* conditie kunnen zorgen voor het overbrengen van lage *efficacy* informatie. Tot slot is er interesse in het bekijken van een mogelijk verband tussen demografische variabelen (zoals geslacht, leeftijd, opleidingsniveau) en de manier van verspreiding, keuze van ontvanger en/of de reikwijdte.

2 Methode

2.1 Deelnemers

In totaal namen 111 respondenten deel aan de vragenlijst. Onder deze respondenten zijn 56 mannen (50.5%) en 55 vrouwen (49.5%). De respondenten waren tussen de 17 en 71 jaar oud, met een gemiddelde van 26,84 jaar ($SD = 11,52$). Het grootste percentage respondenten had met 72% een opleidingsniveau van WO. Het laagste percentage respondenten had met 1,0% een opleidingsniveau van Basisonderwijs.

2.2 Design

Allereerst werd de vragenlijst alleen afgenomen onder inwoners van Enschede aangezien dit nodig was om risico verspreiding goed te kunnen analyseren. Om de reeds opgestelde hypothesen en aanvullende vragen verder te onderzoeken werd er gebruik gemaakt van een experiment bestaande uit een 2 (Affectieve respons: laag vs. hoog) x 2 (Efficacy: laag vs. hoog) design tussen proefpersonen.

2.3 Procedure

De vragenlijst is uitgevoerd via de website van Qualtrics. Dit online medium was zowel via mobielplatform als via laptop en computer, op ieder gewenst moment, in te vullen. De respondenten zijn benaderd via sociale media, door middel van flyers die zij in de brievenbus ontvingen en via de persoonlijke omgeving van de onderzoekers. Allereerst werden de respondenten gevraagd of zij woonachtig zijn in de stad Enschede. Wanneer dit niet het geval was verder zij doorgestuurd naar het einde van de vragenlijst. Wanneer dit wel het geval was werden zij vervolgens geïnformeerd over het doel, de geschatte tijdsduur en de inhoud van de vragenlijst. Ook werden hier de contactgegevens van de onderzoekers verstrekt. Aan het einde van deze pagina werden zij gevraagd om hun *informed consent* te geven.

Daaropvolgend werden de respondenten verzocht de eerste zes vragen te beantwoorden die ingingen op demografische gegevens. Na het beantwoorden van deze vragen werden de respondenten geïnstrueerd het volgende artikel rust en aandachtig door te lezen en aansluitend daarop een aantal vragen te beantwoorden die de gelezen inhoud van het artikel zouden testen. Hierna werden zij toegewezen aan één van de vier condities.

In de lage affectieve respons conditie kregen de respondenten een foto te zien van een huis zonder overstroming. In de hoge affectieve respons conditie kregen proefpersonen een foto te zien van een overstroomd huis. In de efficacy conditie kregen de respondenten een fictief krantenartikel te lezen over het onderschatte overstromingsrisico in Nederland en

specifiek toegespitst op Enschede. In het artikel werden verschillende voorbereidende maatregelen genoemd. In de lage efficacy conditie werd verteld dat “onderzoek heeft aangetoond dat het volgen van deze ingrijpende maatregelen, het risico op een overstroming van uw huis vaak niet verkleint en hetzelfde geldt voor uw eigen veiligheid”. In de hoge efficacy conditie kregen de respondenten te lezen dat “onderzoek heeft aangetoond dat door het volgen van deze simpele procedures, het risico op een overstroming van uw huis afneemt en uw eigen veiligheid toeneemt”.

Nadat de proefpersonen aan de manipulaties waren blootgesteld werden zij onderworpen aan een geheugencheck. Dit betekent dat de respondenten twee vragen moesten beantwoorden die de inhoud van de gelezen tekst moest controleren. De eerste vraag had betrekking op de afbeelding boven het artikel (de Affectieve respons manipulatie) en de tweede vraag had betrekking op de mogelijke maatregelen die het artikel bood (de Efficacy manipulatie). Hierna volgde de vragenlijst. Bij de items over informatieverspreiding moesten de respondenten aan de hand van een open vraag iemand in hun gedachten nemen met wie zij bepaalde informatie uit het artikel zouden willen delen. Vervolgens mochten de respondenten geheel vrij invullen welke informatie zij dan zouden doorgeven met een maximaal aantal karakters van 500.

Na het invullen van deze risico-informatieboodschap moesten zij aangeven welke persoon zij in gedachten hadden tijdens het opschrijven van de informatie. Ook konden ze daarbij vrijwillig aangeven waar deze persoon woonachtig was d.m.v. woonplaats, postcode en straatnaam. Hierna volgden nog vier andere vragen die ook ingingen op informatieverspreiding. Aan het einde van de vragenlijst werden de respondenten erop attent gemaakt dat de risico-informatie met foto fictief was. Daarna werden zij doorverwezen naar www.risicokaart.nl voor verdere informatie over het daadwerkelijke overstromingsrisico in hun omgeving. De gehele vragenlijst is te vinden in bijlage 1.

2.4 Variabelen

2.4.1 Demografische gegevens en achtergrond informatie

De demografische gegevens werden bevraagd aan de hand van de volgende vier items: “Wat is uw leeftijd?”, “Wat is uw geslacht?”, “Wat is uw nationaliteit?”, “Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?”, “Wat is uw postcode?”.

2.4.2 Geheugencheck

De geheugencheck bestond uit twee vragen. Een controle vraag over de Affectieve response

manipulatie bestond uit de vraag “Wat werd er op de afbeelding afgebeeld?”. De antwoordmogelijkheden waren “Een flatgebouw”, “Een villa in de zon”, “Een ingestort flatgebouw” en “Een overstroomde villa”. De andere controle vraag over de Efficacy manipulatie bestond uit de vraag “Wat is het oordeel over de maatregelen die gepresenteerd worden in het artikel?”. De antwoordmogelijkheden waren “De maatregelen worden gezien als makkelijk uitvoerbaar en effectief”, “De maatregelen worden gezien als ingrijpend en het is onduidelijk of de maatregelen effect hebben” en “Er werden geen maatregelen gepresenteerd in het artikel”.

2.4.3 Affectieve respons

Aan de hand van deze vraag werd getracht een beeld te vormen van de affectieve impact van het artikel. De items van dit construct vloeiden voort uit het artikel van Ter Huurne en Gutteling (2006). Affectieve respons werd bevraagd aan de hand van de volgende zes items, boven de items stond het volgende aanbevolen gedrag: “Als u denkt aan de overstroming”: (1) “Hoe gespannen voelt u zich?”, (2) “Hoe tevreden voelt u zich?”, (3) “Hoe angstig voelt u zich?”, (4) “Hoe comfortabel voelt u zich?”, (5) “Hoe bezorgd voelt u zich?”, (6) “Hoe ontspannen voelt u zich?”. De items 2, 4 en 6 zijn omgeschaald zodat deze nu ook als negatieve emoties beantwoord zijn en zo samen een construct kunnen vormen met de drie negatief gestelde items (1, 3 en 5). Met een Cronbach's Alpha van $\alpha = .79$ en een Gutmann's Lambda 2 score van .80 is deze schaal betrouwbaar te noemen.

2.4.4 Response efficacy

De vragen van de response-efficacy dienden er toe om inzicht te krijgen of aanbevolen acties daadwerkelijk als risico verlagend ervaren worden. Deze vragen zijn afkomstig uit *the risk behavior diagnosis scale* van Witte, McKeon, Cameron en Berkowitz (1995). Response-efficacy werd bevraagd aan de hand van de volgende zes items, boven de items stond het volgende aanbevolen gedrag: “Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen. Deze hebben betrekking op het aanbevolen gedrag dat genoemd is in het voorgaande artikel:” (1) “Als ik het aanbevolen gedrag tref, loop ik minder risico.” (2) “Ik vind de aanbevolen voorbereiding nuttig.” (3) “De aanbevolen voorbereidingen zijn een effectieve manier om de dreiging van het risico te verlagen.”. Deze schaal heeft een onderlinge betrouwbaarheid van $\alpha = .73$ en scoort daarnaast .74 op de Gutmann's Lambda 2.

2.4.5 Self-efficacy

Deze vragen toetsten of de respondenten zich in staat voelen om een bepaalde vereiste actie bij de risicosituatie uit te voeren. De items van dit construct vloeiden voort uit het artikel van

Witte, McKeon, Cameron en Berkowitz (1995). Self-efficacy werd bevraagd aan de hand van de volgende drie items, boven de items stond het volgende aanbevolen gedrag: ‘Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen. Deze hebben betrekking op het aanbevolen gedrag dat genoemd is in het voorgaande artikel.’ (1) ‘Ik ben in staat om het aanbevolen gedrag uit te voeren om te voorkomen dat ik risico loop.’ (2) ‘Ik kan makkelijk de aanbevolen voorbereiding uitvoeren om te voorkomen dat ik risico loop.’ (3) ‘Ik heb de vaardigheden om de aanbevolen voorbereiding uit te voeren om te voorkomen dat ik risico loop.’. De interne betrouwbaarheid van deze schaal is goed te noemen met een Cronbach’s Alpha van $\alpha = .75$ en scoort daarnaast tevens .75 op de Gutmann’s Lambda 2.

2.4.6 Risico-informatie zoekgedrag

Deze vragen dient ervoor om te onderzoeken in hoeverre de respondent op zoek wil gaan naar verdere informatie over het gegeven risico en waar de respondent dan op zoek zou gaan. De motivatie voor informatie zoeken werd bevraagd aan de hand van de volgende twee items: ‘Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen’: (1) ‘Na het lezen van het artikel heb ik meer behoefte aan verdere informatie over het risico.’ (2) ‘Na het lezen van het artikel ben ik gemotiveerd om te zoeken naar verdere informatie over het risico.’. De interne consistentie van deze schaal is goed te noemen met een onderlinge positieve, significante correlatie van $r = .66$ en een Gutmann’s Lambda 2 score van .79. Om meer te weten te komen over waar de respondenten op zoek gaan naar informatie werd de volgende open vraag gesteld: ‘Kunt u aangeven waar u als eerste opzoek zou gaan naar verdere informatie over het risico?’

2.4.7 Risicoperceptie

Omdat risicoperceptie een belangrijk onderdeel uitmaakt van het onderzoek en van het FRIS model, net als de meeste andere factoren in dit onderzoek, is dit construct in de analyses meegenomen. De vragen zijn afkomstig uit *the risk behavior diagnosis scale* van Witte, McKeon, Cameron en Berkowitz (1995) en dienden ertoe te onderzoeken hoe de risico's in het artikel worden ingeschat. Risicoperceptie werd bevraagd aan de hand van de volgende zes items: ‘Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen.’ (1) ‘Ik geloof dat deze overstroming ernstig is.’ (2) ‘Ik geloof dat deze overstroming ernstige negatieve gevolgen heeft.’ (3) ‘Ik geloof dat deze overstroming zeer schadelijk is.’ (4) ‘Ik ben kwetsbaar bij een mogelijk soortgelijke ramp.’ (5) ‘Ik loop risico dat mij een soortgelijke ramp overkomt.’ (6) ‘Het is mogelijk dat ik bij een soortgelijke ramp betrokken raak.’. De

interne consistentie van deze schaal heeft een Cronbach's Alfa van $\alpha = .71$ en een Gutmann's Lambda 2 score van .73.

2.4.8 Risico-informatie verspreidingsgedrag

Deze vragen toetsten verschillende aspecten van risico-informatie verspreiding. Zo gaan er drie items in op de motivatie om de informatie te verspreiden: ‘‘Na het lezen van de informatie over het overstromingsrisico...’’ (1) ‘‘voel ik mij gemotiveerd om de verkregen risico-informatie verder te verspreiden.’’ (2) ‘‘voel ik mij gedemotiveerd om de verkregen risico-informatie verder uit te wisselen.’’ (3) ‘‘voel ik mij gestimuleerd om de verkregen risico-informatie te verspreiden. Item 2 is omgeschaald zodat de drie items nu hetzelfde maten. Deze risico-informatie verspreiding items bevatten onderlinge een lage betrouwbaarheid ($\alpha = .488$). Wanneer item 2 uit het construct wordt verwijderd, is het construct bijna dubbel zo betrouwbaar. Daarom is er voor gekozen alleen items 1 en 3 mee te nemen onder het construct ‘‘risico-informatieverspreiding’’. Met een interne consistentie van $\alpha = .88$ en een Gutmann's Lambda 2 score van .88 is deze schaal erg betrouwbaar te noemen.

Daarnaast waren er nog vier open vragen die ingingen op de informatie die de respondenten zouden doorgeven op basis van het artikel: ‘‘Welke informatie zou u dan doorgeven?’’, ‘‘Aan wie zou u de informatie doorgeven?’’, ‘‘Waar bevindt deze persoon zich (woonplaats, postcode, straatnaam)?’’ en ‘‘Via welk medium zou u de net geschreven boodschap hebben doorgegeven in de risicosituatie?’’. Naast deze vragen ging er nog drie items in op de drivers die bij risico-informatie verspreiding wellicht een rol kunnen spelen: ‘‘Wat zou voor u een reden zijn om de risico-informatie uit te wisselen? Geef aan in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen:’’ (1) ‘‘Ik wissel de informatie uit om de buitenwereld een beeld te geven over mij en mijn capaciteiten bijvoorbeeld de mate van expertise waarover ik beschik.’’ (2) ‘‘Ik wissel de informatie uit om andere mensen van deze risico-informatie te voorzien.’’ (3) ‘‘Ik wissel de informatie uit om positieve en negatieve gevoelens met andere te delen.’’

2.4.9 Codering

Er waren enkele constructen die werden bevraagd aan de hand van open vragen. Deze vragen zijn in het programma ATLAS.ti gecodeerd. Bij het coderen werd er gebruik gemaakt van verschillende codes die in het codeerschema (zie bijlage 2) zijn terug te vinden. Deze codes zijn gebaseerd op de literatuur in de inleiding en op veel voorkomende antwoorden van respondenten. De meeste codes in het schema spreken voor zich, al moeten sommige keuzes wel even worden toegelicht. Zo was er bijvoorbeeld de vraag ‘‘Kunt u aangeven waar u als

eerst opzoek zou gaan naar verdere informatie over het?'''. Hierbij kwamen antwoorden voor waarbij mensen zelf actie gingen ondernemen zoals de NAP hoogte uitvinden of opzoek gingen naar veilige plekken. Aangezien dit niet onder een van de andere codes (internet, krant, overheid en personen) pasten, is hiervoor de code 'Zelf exploreren van de omgeving' aangemaakt.

Ten tweede was er de vraag 'Via welk medium zou u de net geschreven boodschap hebben doorgegeven?'''. Hierbij kwamen veel van de volgende antwoorden voor: mondeling, in gesprek, persoonlijk, face-to-face, bellen, telefonisch, WhatsApp, facebook. Er is vervolgens gekozen om twee codes op te stellen waar al deze antwoorden onder konden vallen namelijk 'Mondeling' en 'Via sociale media'. Aangezien er sprake is van een nieuwe generatie en de komst van nieuwe technologie, wordt een antwoord dat refereert naar de mobiele telefoon als via sociale media aangezien. Daarentegen valt bellen weer onder de code mondeling. Dit geldt ook voor persoonlijk of face-to-face contact aangezien er vanuit wordt gegaan dat de risico-informatie dan mondeling wordt door overgedragen. Voor andere codes in het schema is geen verdere uitleg van toepassing.

3 Resultaten

3.1 Geheugencheck

Om de gelezen inhoud bij de respondenten te kunnen controleren zijn er twee controle vragen gesteld in de vragenlijst. Uit de resultaten blijkt dat 21.6% van het totale aantal respondenten de controle vraag over de Affectieve response manipulatie foutief heeft beantwoord. Daarnaast heeft 28.8% van de respondenten de controle vraag over de Efficacy manipulatie onjuist beantwoord. Deze percentages liggen behoorlijk hoog maar is er besloten de respondenten met foutieve antwoorden toch in de verdere analyses mee te nemen omdat het totaal aantal respondenten al aan de lage kant lag. De resultaten waarbij de geheugencontrole wél is meegenomen, zijn ook geanalyseerd en terug te vinden in de voetnoten.

3.2 Manipulatiecheck

Om de manipulaties van de onafhankelijke variabele Affectieve response en Efficacy te kunnen controleren, zijn de hoofdeffecten en interactie-effecten van deze constructen (affectieve response, response efficacy en self-efficacy) bekeken¹.

3.2.1 Affectieve respons

Tijdens het bekijken van de hoofd- en interactie-effecten op het construct affectieve respons was er sprake van een hoofdeffect van de manipulatie Affectieve respons: $F(1, 107) = 3.29$; $p = .07$. Dit wil zeggen dat de hoge Affectieve response waarbij de foto van het overstroomde huis werd getoond heeft geleid tot een hogere score op de afhankelijke variabele affectieve response ($M = 3.32$, $SD = .71$), dan de lage affectieve response conditie waarbij de foto van een niet overstroomd huis werd getoond ($M = 3.10$, $SD = .70$). Er was tevens een hoofdeffect van de manipulatie Efficacy: $F(1, 107) = 3.10$; $p = .08$. Dit betekent dat de hoge Efficacy conditie waarbij de maatregelen in het artikel als effectief en nuttig werden bestempeld heeft geleid tot een hogere score op de afhankelijke variabelen affectieve response ($M = 3.10$, $SD = .75$), dan de lage efficacy conditie waarbij de maatregelen in het artikel als niet effectief en niet nuttig werden bestempeld ($M = 3.34$, $SD = .65$). Vervolgens was er ook sprake van een interactie-effect: $F(1, 107) = 6.83$; $p = .01$. Hieruit is gebleken dat een hoge versus lage Affectieve response conditie een significant effect heeft op de afhankelijke variabele affectieve response die wordt ervaren wanneer proefpersonen hoog scoren op de Efficacy conditie ($F(1, 107) = 9.66$, $p = .002$), maar niet wanneer ze daar laag op scoren ($F(1, 107) = 0.36$, $p = .55$).

¹ Manipulatie check.

Affectieve response: $F(1, 60) = 0.90$, $p = .34$, $F(1, 60) = 0.57$, $p = .46$ en $F(1, 60) = 2.68$, $p = .11$.

Response efficacy: $F(1, 60) = 0.34$, $p = .56$, $F(1, 60) = 9.40$, $p = .003$ en $F(1, 60) = 1.64$, $p = .21$.

Self-efficacy: $F(1, 60) = 0.37$, $p = .55$, $F(1, 60) = 10.16$, $p = .002$ en $F(1, 60) = 0.23$, $p = .63$.

3.2.2 Response efficacy

Tijdens het bekijken van de hoofd- en interactie-effecten op het construct response-efficacy was er geen hoofdeffect van de manipulatie Affectieve respons: $F(1, 107) = 0.42; p = .52$. Er was wel sprake van een hoofdeffect van de manipulatie Efficacy: $F(1, 107) = 19.23; p = .00$. Dit wil zeggen dat de hoge Efficacy conditie heeft geleid tot een hogere score op de afhankelijke variabelen response efficacy ($M = 3.40, SD = .64$) dan de lage efficacy conditie ($M = 2.77, SD = .84$). Daarnaast was er geen sprake van een interactie-effect: $F(1, 107) = 0.80; p = .38$.

3.2.3 Self-efficacy

Tijdens het bekijken van de hoofd- en interactie-effecten op het construct self-efficacy was er geen hoofdeffect van de manipulatie Affectieve respons: $F(1, 107) = 0.32; p = .57$. Er was wel sprake van een hoofdeffect van de manipulatie Efficacy: $F(1, 107) = 5.29; p = .02$. Dit wil zeggen dat de hoge Efficacy conditie heeft geleid tot een hogere score op de afhankelijke variabelen self-efficacy ($M = 3.41, SD = .81$) dan de lage efficacy conditie ($M = 3.04, SD = .88$). Daarnaast was er geen sprake van een interactie-effect: $F(1, 107) = 0.08; p = .78$.

3.3 Multivariate test

Met behulp van MANOVA is het effect van de onafhankelijke variabelen affectieve response en efficacy op de afhankelijke variabelen motivatie tot informatie zoeken, risicoperceptie en motivatie tot informatieverspreiding gemeten. Wilks' Lambda wordt hier doorgaans bij gerapporteerd. Tijdens het bekijken van de hoofdeffecten bleek er aan de hand van Wilks' Lambda geen hoofdeffect te zijn van de manipulatie Affectieve respons op de afhankelijke variabelen: $F(3, 103) = 1.10, p = .35$. Daarnaast was er ook geen hoofdeffect vindbaar van de manipulatie Efficacy op de afhankelijke variabelen: $F(3, 103) = 0.82, p = .49$. Aan de hand van deze resultaten kan zowel hypothese 1a als hypothese 1b niet worden bevestigd.

Tijdens het bekijken van de interactie-effecten bleek er aan de hand van Wilks' Lambda geen interactie-effect te zijn van de onafhankelijke variabele op de afhankelijke variabelen: $F(3, 103) = 0.05, p = .99$. Er is dus geen significant verschil tussen de twee condities op de afhankelijke variabelen. Uit het bovenstaande blijkt dat ook hypothese 2 niet wordt bevestigd².

² Wilk's Lamba.

Hoofdeffect Affectieve response: $F(3,64) = 1.67, p = .18$ Hoofdeffect Efficacy: $F(3,64) = 0.81, p = .50$
 Interactie-effect: $F(3,64) = 0.57, p = .64$

3.4 Correlaties, gemiddeldes en standaarddeviaties

Tabel 2 laat de Pearson correlaties zien van alle respondenten in dit onderzoek op de variabelen: geslacht, leeftijd, nationaliteit, opleidingsniveau, overeenkomst woonwijk, motivatie tot informatie zoeken, affectieve respons, risicoperceptie, self-efficacy, response-efficacy en motivatie tot informatie verspreiding. Door middel van correlaties wordt de samenhang tussen de variabelen getest. Deze scores zijn gebaseerd op basis van de combinatie van de vier condities. Uit de resultaten, gericht op hypothese 3, blijkt afhankelijke variabelen self-efficacy en motivatie tot informatie zoeken niet significant met elkaar te correleren ($r = .09$). Een lage score op self-efficacy hangt dus niet samen met een hoge score op de motivatie tot informatie zoeken of vice versa.

Er werd wel een positieve, significante correlatie gevonden tussen de twee afhankelijke variabelen motivatie tot informatie zoeken en motivatie tot informatieverspreiding ($r = .37$). Hieruit blijkt dat deze twee variabelen een positieve onderlinge samenhang met elkaar vertonen.

Al met al kan er geconcludeerd worden dat hypothese 3 gedeeltelijk wordt bevestigd aangezien afhankelijke variabele self-efficacy geen samenhang vertoont met motivatie tot informatie zoeken maar er daarnaast wel positieve, significante correlatie plaatsvindt tussen de twee afhankelijke variabelen.

Tabel 2 Gemiddelde score, standaarddeviatie en Pearson correlatie.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Geslacht	1										
2. Leeftijd	-.11	1									
3. Nationaliteit	.16	-.13	1								
4. Opleidings-niveau	-.03	-.45**	-.02	1							
5. Overeenkomst woonwijk	-.08	-.01	.12	-.03	1						
6. Informatie zoeken	.14	.16	.08	-.01	.18	1					
7. Affectieve respons	.32**	.20*	.15	-.07	.05	.26**	1				

8. Risico-perceptie	.19*	-.06	.20*	.12	-.12	.21*	.24*	1			
9. Response efficacy	-.21*	.13	-.12	.00	-.07	.02	-.04	.13	1		
10. Self-efficacy	-.13	.26**	-.07	-.11	.14	.09	-.08	-.06	.18	1	
11. Informatie verspreiding	.04	.24*	.22*	-.29**	-.02	.37**	.24*	.13	.02	.05	1
Gemiddelde score totaal	1.50	26.84	1.11	8.24	1.75	2.66	3.21	3.07	3.10	3.24	2.33
Standaarddeviatie totaal	0.50	11.52	0.34	1.30	0.84	0.90	0.71	0.64	0.80	0.86	0.80

N = 111

** . Correlatie is significant op 0.01 (2-tailed).

* . Correlatie is significant op 0.05 (2-tailed).

3.5 Informatie-zoekplek

Er is ook gekeken naar de antwoorden op de vraag waar men op zoek zou gaan naar meer informatie. De antwoorden zijn eerst gecodeerd om vervolgens aan de hand van hun code in de data te worden geplaatst. Er was sprake van 5 codes: Internet, Overheid, Zelf exploreren van de omgeving, Personen en Krant. De uitleg van deze codes is te vinden in tabel 1 (zie bijlage 2). In totaal hebben 110 respondenten deze vraag ingevuld. Uit de resultaten blijkt dat 72.1% van de proefpersonen op het internet op zoek zal gaan naar meer informatie over het overstromingsrisico in Enschede. Daarnaast zal 13.5% contact opnemen bij de overheid voor meer informatie. 8.1% van de respondenten zal in de eigen omgeving opzoek gaan naar informatie zoals de NAP hoogte rondom zijn of haar huis. Nog 3.6% zou informatie vragen aan andere personen en 1.8% zou opzoek gaan naar meer informatie in de krant.

Wanneer er gekeken wordt naar de zoekplaats in combinatie met demografische gegevens vallen de volgende dingen op. Allereerst is er geen verschil te ontdekken in geslacht per zoekplaats. Daarnaast gaan jong en oud opzoek naar informatie op internet. Zelfs een respondent van 67 zoekt het liefst online. Er is tevens geen verschil zichtbaar tussen opleidingsniveau en de informatie-zoekplaats. Als laatst valt op dat het gebruik van sociale media samenvalt met het gebruik van internet als zoekplaats. De respondenten die via de omgeving, personen of kranten informatie zouden zoeken, maken ook meerdere keren per dag gebruik van sociale media. Er zijn echter geen correlaties gevonden tussen de informatie-zoekplaats en de andere demografische gegevens.

3.6 Exploratief onderdeel naar de verspreiding van risico-informatie

3.6.1 Sociale, functionele en emotionele drivers

Om de eerste vraag van het exploratief onderzoek te kunnen beantwoorden, was het van belang de open vraag over de manier van verspreiding eerst te coderen. Zoals te zien in tabel 1 (zie bijlage 2) zijn hierbij twee codes gebruikt: mondeling en via sociale media. De vragen over de manier van risico-informatieverspreiding en over drie drivers zijn ingevuld door 93 respondenten. Bij de drie vragen naar de drivers waren de antwoordmogelijkheden gepresenteerd op een 5-punts likert schaal. In tabel 4 zijn de gemiddelde scores van de drie drivers (sociaal, functioneel en emotioneel) en de manier van risico-informatieverspreiding (mondeling en via sociale media) zichtbaar.

In deze tabel is te zien dat de functionele driver over het algemeen het hoogste gemiddelde heeft. Veel respondenten waren het dus eens met de stelling: *“Ik wissel de informatie uit om andere mensen van deze risico-informatie te voorzien”*. Daarnaast is te zien dat de sociale driver gemiddeld een veel lagere scoren heeft. Veel respondenten waren het dus oneens met de stelling: *“Ik wissel de informatie uit om de buitenwereld een beeld te geven over mij en mijn capaciteiten bijvoorbeeld de mate van expertise waarover ik beschik”*.

Wanneer er gekeken wordt naar de drivers in combinatie met de manier van verspreiding zijn er een aantal opvallendheden. Allereerst scoort het mondeling overbrengen van risico-informatie gemiddeld hoger op de functionele en emotionele driver. Dit komt deels overeen met de marketingliteratuur aangezien persoonlijk contact (mondeling overbrengen) op de emotionele driver een veel hoger gemiddelde scoort dan op de sociale driver. De functionele driver blijkt echter het hoogste gemiddelde te scoren op het mondeling overbrengen en dat gaat tegen de literatuur in. Ten tweede scoort het overbrengen van risico-informatie via sociale media gemiddeld bijna een punt hoger op de functionele driver in vergelijking met de sociale en emotionele driver. Deze resultaten liggen wederom deels in lijn met het marketingonderzoek aangezien de functionele driver een hoger gemiddelde scoort op de verspreiding van risico-informatie via sociale media dan de emotionele driver. Dit geldt echter niet voor de sociale driver en dat komt niet overeen met de literatuur.

Tabel 4 Gemiddelde scores drie drivers (sociaal, functioneel en emotioneel) en manier van risico-informatieverspreiding.

		Sociale driver	Functionele driver	Emotionele driver
Mondeling	Mean	2.08	3.66	3.41
	(SD)	(0.99)	(0.85)	(1.07)

Via sociale media	Mean	2.44	3.69	2.88
	(SD)	(1.01)	(0.90)	(1.16)
Totaal	Mean	2.20	3.67	3.23
	(SD)	(1.01)	(0.86)	(1.12)

3.6.2 Geografische verspreiding van risico-informatie

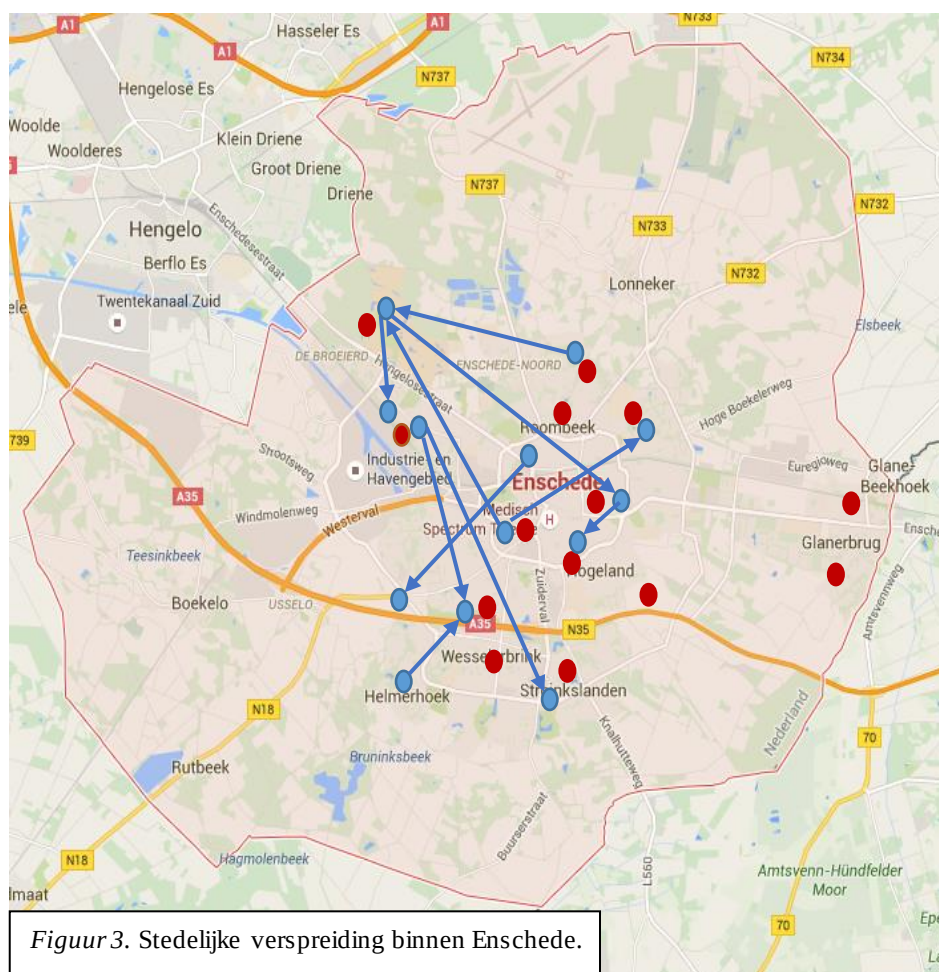
Allereerst hebben de respondenten (verspreiders van de risico-informatie) hun eigen postcode in Enschede ingevuld en later tevens de stad, postcode en straatnaam van de door hun gekozen ontvanger van de risico-informatie. Het bruikbare aantal respondenten lag hierbij op 80 waarvan 23 personen een ontvanger hadden gekozen buiten de stad Enschede. Er bleven dus 57 respondenten over waarbij risico-informatie verspreid werd over Enschede zelf.

De verspreiding van risico-informatie vanuit Enschede naar andere plaatsen is hieronder weergegeven in figuur 2. Het **oranje** punt in de figuur duidt de stad Enschede aan. Elk **blauwe** punt staat voor een ontvanger die een zender (respondent) uit Enschede heeft gekozen om de risico-informatie mee te delen. In figuur 2 is tevens te zien dat er een kleine verspreiding te zien van 5 personen rondom Enschede. Voornamelijk reikt de verspreiding verdere afstanden over het gehele land.

Naast landelijke verspreiding van de risico-informatie vanuit Enschede is tevens sprake van een verspreiding binnen Enschede. De postcodes van zowel verspreider (de respondent) als de ontvanger (aangewezen door respondent) zijn hierbij gelinkt aan woonwijken. Het document wat hierbij is gebruikt is terug te vinden in bijlage 3. De woonwijken kunnen later van pas komen bij het bekijken van een mogelijk verband tussen bijvoorbeeld reikwijdte en de SES in een woonwijk. Zoals eerder aangegeven waren er maar liefst 57 respondenten die een ontvanger kozen die tevens woonachtig is in Enschede. Deze 57 respondenten zijn hieronder weergegeven in figuur 3.

In figuur 3 zijn zowel blauwe als rode punten te zien. De **blauwe** punten geven, net als in figuur 2, een uitwisseling van informatie plaats van het ene punt naar het andere punt. Het blauwe punt waar het pijltje ontstaat wordt gezien als de verspreider en het blauwe punt waar het pijltje aankomt moet de ontvanger voorstellen. De **rode** punten staan voor de respondenten waarbij hun eigen postcode en dat van hun ontvanger nagenoeg overeenkwamen. Uit de resultaten op item: *‘‘U heeft net informatie uitgewisseld met een willekeurig persoon in gedachten. Aan welke persoon dacht u op dat moment?’’* kwamen bij deze respondenten meestal burens, huisgenoten of buurtbewoners naar voren.

Figuur 3. Stedelijke verspreiding binnen Enschede.

De woonwijken die gekoppeld zijn aan figuur 3 zijn terug te vinden in tabel 5 en 6. In tabel 5 is een overzicht te vinden van de spreiding van informatie binnen dezelfde woonwijk, aldus de rode punten in figuur 3. Tabel 6 belicht de verspreiding tussen de verschillende woonwijken, aldus de blauw punten in figuur 3. In zowel tabel 5 als 6 vindt de meeste verspreiding plaats vanuit de woonwijk Drienerveld, Universiteit Twente (ofwel Universiteitscampus). De verspreiding van informatie speelt zich grotendeels af op en rondom de campus bij woonwijken zoals Tweekelerveld en Deppenbroek. Ook is duidelijk zichtbaar dat de respondenten veelal in of rondom het centrum en de ring van Enschede woonachtig zijn. Drie respondenten in Glanerbrug (De Slank, Dolphia en Eekmaat West) zijn de enige uitschieters woonachtig in de buitenwijken van Enschede.

Tabel 5 Aantal zelfde routes binnen dezelfde woonwijk.

Binnen dezelfde woonwijk	Aantal
Drienerveld, Universiteit Twente	14
Deppenbroek	2
Stokhorst	1
Roombeek	1
Tweekelerveld	6
De Bothoven	2
De Slank, Dolphia	2
Veldkamp	6
Getfert, Hogeland-Noord	1
Boswinkel	3
Eekmaat West	1
Wesselerbrink Noord-Oost	2
Stroinkslanden Noord-Oost	1

Tabel 6 Aantal zelfde routes van woonwijk naar woonwijk.

Van woonwijk naar woonwijk	Aantal
Van Drienerveld, Universiteit Twente naar Tweekelerveld	4
Van Drienerveld, Universiteit Twente naar de Bothoven	1
Van de Bothoven naar Getfert, Hogeland-Noord	1
Van Veldkamp naar Stokhorst	1
Van Veldkamp naar Drienerveld, Universiteit Twente	1
Van Deppenbroek naar Drienerveld, Universiteit Twente	2
Van Helmerhoek-Zuid naar Boswinkel	1
Van Tweekelerveld naar Boswinkel	2
Van Tweekelerveld naar Stroinkslanden-Zuid	1
Van Boddenkamp naar Ruwenbos	1

Er waren ook nog enkele respondenten waarbij het antwoord niet aan een geografische locatie was te koppelen. Enkele voorbeelden hiervan zijn: ‘‘Persoon die naast me zit in de trein’’, ‘‘Willekeurige voorbijganger’’, ‘‘Iedereen die er behoefte aan heeft’’.

3.6.3 Inhoud van doorgegeven risico-informatie en conditie

Er waren in totaal 107 respondenten die de vragen met betrekking tot informatie verspreiding hebben ingevuld. Het betreft hier dus alle respondenten en niet alleen de respondenten woonachtig in Enschede. De geschreven risicoboodschappen zijn gecodeerd aan de hand van het codeerschema, zichtbaar in tabel 1 (zie bijlage 2). Wanneer er gekeken wordt naar het codeerschema vallen er een aantal dingen op.

Ten eerste is de code hoge risicoperceptie maar liefst 45 keer toegewezen aan risicoboodschappen tegenover 11 keer de code lage risicoperceptie. Dit aantal komt niet overeen met het gelijke aantal respondenten dat is toegewezen aan de verschillende condities. De helft van de respondenten heeft überhaupt geen informatie doorgegeven waarin een duidelijke hoge of lage risicoperceptie naar voren kwam en is hierdoor niet gecodeerd. Dit geldt ook voor de codes over efficacy. Zo waren er in totaal 40 respondenten die maatregelen benoemden en hierbij aangaven of deze effectief/niet effectief of makkelijk/moeilijk uitvoerbaar waren. Daarnaast zijn de hoge response efficacy code en de hoge self-efficacy code aan meer boodschappen toegewezen dan de codes die de lage efficacy elementen benadrukten. Al met al is aan de hand van de toegewezen codes af te leiden dat de inhoud van de doorgegeven risico-informatie grotendeels niet afhangt van de toegewezen conditie.

Daarnaast waren er nog interessante dingen te ontdekken in de risicoboodschappen. Zo waren de meeste boodschappen gebaseerd op de risico-informatie die aan het begin van het artikel was gegeven. Deze informatie was bedoeld om het overstromingsonderwerp in te leiden en was in elke condities gelijk. Toch heeft deze informatie veel teweeg gebracht bij de respondenten en hebben zij zich hierdoor laten beïnvloeden. Enkele voorbeelden van een hoge risicoperceptie boodschappen zijn: *“Weinig mensen maken zich zorgen over een overstroming, terwijl bij een overstroming 80% van Nederland onder water komt te staan.”*, *“65% van Nederland heeft kans op overstromingsgevaar, waarvan Twente één van de gebieden is.”*

3.6.4 Combinatie tussen demografische variabelen en informatieverspreiding

Zoals in het exploratieve deel is omschreven wordt er bekeken of er een mogelijk verband te zien is tussen demografische variabelen (zoals geslacht, leeftijd, opleidingsniveau) en de manier van verspreiding, keuze van ontvanger en/of de reikwijdte. Allereerst is in tabel 2 te zien dat er geen correlaties zijn gevonden tussen het overeenkomen van de woonwijk (respondent en zijn ontvanger hebben korte of lange afstand tot elkaar) en alle demografische gegevens. Op basis van deze gegevens is er geen samenhang tussen de reikwijdte en

demografische gegevens. Maar betekent dit ook dat er geen verband is tussen de variabelen? Om deze vraag te beantwoorden is er gebruik gemaakt van een meervoudige regressie analyse. Deze analyse kijkt namelijk of er op basis van de correlaties een (voorspellend) verband is. In deze analyse zijn de demografische gegevens (geslacht, leeftijd, nationaliteit, opleidingsniveau en gebruik sociale media) meegenomen als de onafhankelijke variabelen en de factoren van informatieverbreiding (reikwijdte, type ontvangen en manier) als de afhankelijke variabelen.

Uit tabel 7 blijkt dat 4,1% van de variantie van de reikwijdte wordt verklaard door de demografische gegevens. Daarnaast zijn er geen significante effecten gevonden. Ook wordt er maar 7,9% van de variantie van het type ontvanger verklaard door de demografische gegevens. Hier is tevens geen significantie gevonden. Wel is de belangrijkste en bijna significante ($p = .07$) voorspeller van het type ontvanger het geslacht. Tot slot blijkt dat 6,4% van de variantie van de manier van verspreiden wordt verklaard door de demografische gegevens. Ook hier zijn geen significante effecten gevonden. Wel is de belangrijkste en bijna significante ($p = .08$) voorspeller van de manier van verspreiden de mate van sociale media gebruik. Al met al geven deze resultaten aan dat er nauwelijks een verband is tussen de demografische gegevens en de factoren van informatieverbreiding.

Tabel 7 Meervoudige regressie.

	R Square	Significantie
Reikwijdte	.041	.679
Type ontvanger	.079	.294
Manier van verspreiding	.064	.428

Ondanks dat er geen verbanden zijn gevonden, zijn nog wel andere verbanden zichtbaar tussen de factoren van risicoverspreiding onderling, los van demografische factoren. Een overzicht hiervan is zichtbaar in tabel 8. Zo lijkt er een verband te zijn tussen reikwijdte en de manier van verspreiden. Wanneer er informatieverbreiding plaatsvindt binnen dezelfde woonwijk, wordt de risico-informatie 32 keer mondeling overgebracht tegenover 7 keer via sociale media. Er wordt dus op korte afstand dus voornamelijk informatie overgedragen aan de hand van een gesprek en persoonlijk contact. Aan de andere kant is er geen verschil tussen de verspreiding naar een andere woonwijk of stad en de manier van informatieverbreiding. Een logische aanname zou zijn dat wanneer afstand toeneemt, contact via sociale De risicoboodschappen worden namelijk zowel via sociale media als mondeling 19 keer verspreidt. Het aantal boodschappen dat via sociale media wordt verspreidt is dus wel

aanzienlijk toegenomen in vergelijking met een korte afstand tussen respondent en ontvanger. Daarnaast is het mondeling overbrengen van risico-informatie afgenomen.

Ten tweede lijkt er logischerwijs een verband te zijn tussen reikwijdte en type ontvanger. Wanneer er informatieverspreiding plaatsvindt binnen dezelfde woonwijk, wordt de risico-informatie voornamelijk overgebracht aan buren, huisgenoten en vrienden uit de buurt. Ouders en andere familieleden wonen vaak wat verder weg (zeker vanuit het opzicht van studenten). Daarom valt op dat bij een grotere afstand eerder ouders, andere familieleden en vrienden als ontvanger worden gekozen.

Alles samengenomen blijkt er geen verband te zijn tussen demografische gegevens en de factoren van risicoverspreiding. Wel lijken er verbanden te zijn tussen de factoren van risicoverspreiding onderling.

Tabel 8 Reikwijdte i.c.m. demografische variabelen, manier van verspreiding, keuze ontvanger.

Woonwijk respondenten	Reikwijdte	Type ontvanger	Manier van verspreiden
Boddenkamp	Andere woonwijk: 1	Vrienden	Via sociale media
Boswinkel	Buiten Enschede: 1	Vrienden	Via sociale media
	Zelfde woonwijk: 1	Buren, Collega's en Vrienden	Mondeling
	Buiten Enschede: 1	Familie	Via sociale media
Broekheurne	Zelfde woonwijk: 1	Vrienden	Mondeling
De Bothoven	Zelfde woonwijk: 2	Buren en Huisgenoten	Mondeling
De Slank, Dolphia	Andere woonwijk: 1	Ouders	Mondeling
	Buiten Enschede: 2	Familie en Ouders	Via sociale media
	Zelfde woonwijk: 2	Buren	Mondeling
Deppenbroek	Zelfde woonwijk: 2	Buren en Huisgenoten	Mondeling en via sociale media
Drienerveld, Universiteit Twente	Andere woonwijk: 2	Collega's en Vrienden	Mondeling
	Zelfde woonwijk: 14	Buren, Collega's, Huisgenoten, Vrienden en Onbekenden	Mondeling (10) en via sociale media (4)
	Andere woonwijk: 5	Familie, Huisgenoten en Vrienden	Mondeling (2) en via sociale media (3)
	Buiten Enschede: 8	Familie, Ouders en Vrienden	Mondeling (5) en via sociale media (3)
Eekmaat West	Zelfde woonwijk: 1	Buren	Mondeling
Getfert, Hogeland-Noord	Zelfde woonwijk: 1	Familie	Mondeling

Helmerhoek-Zuid	Andere woonwijk: 1	Collega's	Mondeling
Roombeek	Zelfde woonwijk: 1	Buren	Mondeling
Stadsveld	Buiten Enschede: 1	Ouders	Via sociale media
	Buiten Enschede: 2	Familie en Vrienden	Mondeling en via sociale media
Stokhorst	Zelfde woonwijk: 1	Buren	Mondeling
Stroinkslanden Noord-Oost	Zelfde woonwijk: 1	Partner	Via sociale media
Twekkelveld	Zelfde woonwijk: 6	Buren, Huisgenoten en Vrienden	Mondeling
	Andere woonwijk: 3	Ouders	Mondeling (2) en via sociale media (1)
	Buiten Enschede: 6	Familie, Ouders en Vrienden	Mondeling (3) en via sociale media (3)
Veldkamp	Zelfde woonwijk: 6	Buren, Familie, Huisgenoten en Vrienden	Mondeling (5) en via sociale media (1)
	Andere woonwijk: 2	Familie	Mondeling en via sociale media
	Buiten Enschede: 2	Familie en Ouders	Mondeling en via sociale media

5 Conclusie en Discussie

Het doel van het onderzoek was om meer inzicht te krijgen in de motivaties van burgers achter de zoektocht naar en de verspreiding van risico-informatie door middel van een overstromingsrisico. Via een online experiment is dit onderzoek uitgevoerd. Door verschillende factoren van het FRIS model mee te nemen in de vragenlijst is er geprobeerd een zo volledig mogelijk beeld te krijgen van de factoren die belangrijk zijn bij de motivatie en communicatie van risico informatie (ter Huurne, 2008). Uit de resultaten is gebleken dat geen van de opgestelde hypothesen volledig kan worden bevestigd. De onafhankelijke variabelen affectieve response en *efficacy* hebben geen invloed op de motivatie van het informatiezoek- of verspreidingsgedrag van burgers. Het is de vraag of dit ligt aan affectieve response en *efficacy* of de manipulaties hiervan. Het kan namelijk ook verklaard worden door het gebrek aan motivatie van burgers. Dit laatste doet de vraag rijzen; is er überhaupt motivatie tot informatie zoeken of verspreiden aanwezig?

Uit de resultaten is gebleken dat het antwoord op deze vraag nee is. De gemiddelde scores van zowel motivatie tot zoekgedrag als motivatie tot verspreidingsgedrag blijken beide laag tot gemiddeld. Dit betekent dat de respondenten in het algemeen hebben aangegeven sowieso weinig motivatie te hebben. Als oorzaak hiervan kan weer terug worden gegrepen op de krachtigheid en geloofwaardigheid van de manipulaties. Uit de geheugencheck is namelijk gebleken dat beide manipulaties door een groot aantal respondenten niet goed waren gezien of gelezen. Toch lijkt de affectieve response en *efficacy* conditie weldegelijk effect te hebben gehad wanneer de resultaten van de manipulatiecheck wordt bekeken. Dit is bij affectieve response echter niet het geval wanneer de resultaten van de manipulatiecheck worden bekeken met een doorgevoerde geheugencheck. Hieruit is gebleken dat de affectieve conditie bij respondenten die daadwerkelijk door de affectieve response zijn beïnvloed, niet heeft gewerkt.

Bovenstaande bevindingen met betrekking tot de affectieve response manipulatie komen niet overeen met de literatuur. Slovic, Flynn en Layman (1991) lieten in hun onderzoek zien dat manipulatie van de affectieve response door middel van foto's een extreem schrik-effect kan creëren. Dit schrik-effect heeft informatiezoekgedrag tot gevolg en hierdoor zou er bij een hoge affectieve response, een hoge motivatie tot zoekgedrag worden verwacht. Dit blijkt echter niet het geval. Een mogelijke oorzaak hiervan zijn de gebruikte foto's in het huidige onderzoek. Slovic en zijn collega's hebben in hun onderzoek bij de hoge affectieve response conditie gebruik gemaakt van heftig foto's zoals van dode mensen als

gevolg van kernaafval. Deze vorm van manipulatie is vele malen ingrijpender dan een foto van een overstroomde villa met een zon op de achtergrond zoals gebruikt is in het huidige onderzoek. Daarnaast gebruikte Slovic meerdere foto's per conditie, zonder tekst. In dit onderzoek is er gebruik gemaakt van maar één foto in combinatie met veel tekst. Deze twee verschillen hebben er waarschijnlijk voor gezorgd dat de affectieve response condities in dit onderzoek niet hetzelfde effect hebben bereikt als in het onderzoek van Slovic, Flynn en Layman (1991).

Zoals hierboven beschreven is geen van de hypothesen volledig uitgekomen. Ook hypothese 3 heeft alleen een gedeeltelijk significant effect vertoond. Deze hypothese verwachtte op basis van het onderzoek van Ter Huurne (2008) een negatieve samenhang te vinden tussen afhankelijke variabelen *self-efficacy* en motivatie tot informatie zoeken. Dit is echter niet het geval gebleken. Het onderzoek van Witte (1992) voorspelde daarentegen een positieve samenhang tussen de twee variabelen maar ook dit is tevens niet uit de resultaten gebleken. Er is geen enkel effect gevonden tussen *self-efficacy* en de motivatie tot informatie zoeken. Wel is er sprake van een positieve samenhang tussen de twee afhankelijke variabelen motivatie tot informatie zoeken en motivatie tot informatieverspreiding. Dit zorgt ervoor dat de hypothese gedeeltelijk wordt bevestigd. Toch is het vreemd dat zowel het onderzoek van Ter Huurne (2008) als het onderzoek van Witte (1992) niet overeenkomen met de resultaten van dit huidig onderzoek.

Een mogelijke oorzaak van deze verschillen kan worden gevonden in de methode sectie en specifiek het onderzoeksdesign. In dit onderzoek is *efficacy* als onafhankelijke variabele meegenomen. De hoge *efficacy* conditie bestond uit een hoge *response efficacy* en een hoge *self-efficacy*. De lage *efficacy* conditie bestond logischerwijs uit een lage *response efficacy* en een lage *self-efficacy*. Door het onderzoeksdesign was het niet mogelijk *response efficacy* en *self-efficacy* als onafhankelijke variabelen los van elkaar te onderzoeken. En dit was eigenlijk wel nodig aangezien de onderzoeken van Ter Huurne en Witte *self-efficacy* ook als onafhankelijke variabelen meegenomen. Om alsnog een hypothese te vormen op basis van het literatuuronderzoek naar *self-efficacy* is er voor gekozen om de afhankelijk variabele *self-efficacy* (die oorspronkelijk is bedoeld als manipulatiecheck) te laten correleren met de afhankelijke variabele motivatie tot informatie zoeken. Dit heeft echter niet het gewenste effect gehad en zodoende kan worden geconcludeerd dat er sprake moet zijn van een losse *self-efficacy* conditie om zo hopelijk wel het gewenste effect te kunnen bereiken.

Al met al is het lastig mogelijk om de onderzoeksvraag te beantwoorden doordat de motivatie tot informatiezoek- en verspreidingsgedrag ontbreekt. Het is namelijk niet

gemakkelijk om meer inzicht te krijgen in factoren die de motivatie vergroten wanneer de motivatie zelf ontbreekt. Voor vervolg onderzoek wordt daarom aangeraden meer tijd en energie te steken in het ontwikkelen van goed werkende manipulaties. Er moet bijvoorbeeld goed gekeken worden of het geschetste risico in de manipulatie past bij de omgeving waarin het onderzoek wordt gedaan. In dit geval was het ongeloofwaardig dat er in Enschede (Twente) sprake zou zijn van een overstromingsrisico. Het kan handig zijn om vooraf een pilot onderzoek uit te voeren om te kijken of de manipulaties daadwerkelijk werken. Hierdoor worden slechte manipulaties voorkomen en kan er een gefundeerd antwoord komen op de onderzoeksvraag.

Zoals hierboven al aangegeven is het tevens belangrijk om de conditie *efficacy* in het vervolg te scheiden in twee losse condities: *response efficacy* en *self-efficacy*. Hierdoor zou het onderzoek een 2 x 2 x 2 design krijgen waardoor er meer informatie beschikbaar kan komen. Daarnaast zou vervolg onderzoek het experiment ook op pen en papier kunnen afnemen. De vragenlijst was nu alleen digitaal verkrijgbaar en uit recentelijk onderzoek van het Bureau van Statistiek over 2015 blijkt dat 1,2 miljoen Nederlanders nog steeds geen gebruik maakt van internet (CBS, 2016). Deze groep mensen heeft daarom geen deel kunnen nemen aan het huidige onderzoek. Wanneer de vragenlijst tevens op pen en papier wordt afgenomen zal dit de representativiteit van het onderzoek positief beïnvloeden.

Ondanks de weinig significante effecten heeft dit onderzoek toch handige aannames gebracht voor vervolg onderzoek. Daarnaast is onderzoek naar risico-informatie een veel onderzocht onderwerp. Toch blijft het hebben van replica onderzoeken of een andere vorm van vergelijkingsmateriaal met onderzoeken een positieve manier om de werkelijkheid en de onderzoekswereld te controleren. Met een onderzoek naar de motivatie achter het zoek- en verspreidingsgedrag wordt er gekeken naar de meest direct vorm van invloed op risico-informatie en communicatie. Volgens de onderzoeker van het huidige onderzoek mag er zeker meer onderzoek worden gedaan om deze motivatie factoren helder in kaart te kunnen stellen.

5.1 Conclusie en discussie exploratief deel

Er is in dit onderzoek tevens sprake geweest van een groot exploratief deel over risico-informatieverspreiding, los van de onderzoeksvraag. Aangezien hier tot op heden nog weinig onderzoek naar is verricht kunnen de relaties en verbanden tussen voornamelijk de verspreiding van risico-informatie en andere demografische factoren nieuwe inzichten bieden. Tevens kan er naar aanleiding van dit onderzoek vervolgonderzoek worden gedaan om nog meer inzicht te krijgen in informatieverspreiding en –communicatie van burgers. In het

huidige onderzoek zijn er vooraf een aantal vragen opgesteld op basis van interesse en literatuuronderzoek in marketingcommunicatie met de hoop wat concretere informatie beschikbaar te maken.

Allereerst is uit de resultaten van de drivers gebleken dat de functionele driver het hoogste gemiddelde heeft gescoord op het mondeling overbrengen van risico-informatie en daarnaast op het overbrengen via sociale media. Deze resultaten komen alleen gedeeltelijk overeen met de literatuur en dit zou kunnen komen omdat WOM en eWOM op het gebied van marketing niet te vergelijken valt met risico-informatie (Wangenheim, 2005). Daarnaast zou het mogelijk kunnen zijn dat respondenten op deze vraag sociaal wenselijk hebben geantwoord. Veel respondenten hebben namelijk geantwoord dat zij informatie verspreiden om andere mensen van informatie te voorzien. Toch is het op sociale media veel voorkomend dat mensen informatie uitwisselen om hun goede kanten te laten of omdat ze hun gevoelens willen uiten. Dit kan echter te confronterend zijn geweest om te antwoorden en dit kan een vertekend beeld van de data geven.

Ten tweede heeft de reikwijdte binnen en vanuit Enschede een niet heel verassend beeld laten zien wanneer het gekoppeld wordt aan het opleidingsniveau en de leeftijd. Een hoog percentage van de respondenten heeft Wetenschappelijk Onderwijs (WO) als hoogst genoten opleiding en de gemiddelde leeftijd ligt laag. Het is dus zeer waarschijnlijk dat veel respondenten studenten zijn die woonachtig zijn in Enschede vanwege hun studie aan de Universiteit van Twente of het Saxion. Een groot percentage van deze studenten zullen ervoor hebben gekozen hun ouders, familieleden of vrienden te benaderen die woonachtig zijn in de stad waar zij zijn opgegroeid. Door het waarschijnlijk grote aantal studenten is er dus sprake van verspreiding vanuit Enschede naar andere steden. Ondanks de verspreiding naar andere steden, heeft zich ook nog een grote verspreiding binnen Enschede afgespeeld.

Toch is het niet mogelijk gebleken om een koppeling te maken tussen de demografische factoren en de factoren van informatieverspreiding (reikwijdte, type ontvangen en manier). Dit is het zeer waarschijnlijk gevolg van het grote aantal studenten tussen de respondenten. Studenten wonen vanwege lage huurkosten veelal in wijken met een lage SES maar zijn hiermee niet representatief voor de woonwijk zelf. Dit is een beperking van dit onderzoek omdat er werd gehoopt voornamelijk hier nieuwe informatie te vinden. Hopelijk kan ander onderzoek in het vervolg zorgen voor een goede basis van respondenten met verschillende afkomsten en opleidingsniveaus. Hierdoor zouden in de toekomst wel onderzoeken verricht kunnen worden naar de verbanden tussen demografische factoren en risico-informatieverspreiding.

Verder is nog uit de resultaten gebleken dat de factoren van informatieverspreiding onderling verschillende verbanden laten zien. Zo lijkt er bijvoorbeeld tussen reikwijdte en manier van communiceren een verband te zitten. Bij een kortere afstand tussen zender en ontvanger worden de boodschappen veel vaker mondeling overgebracht in vergelijking met langere afstanden. Communiceren via sociale media neemt tevens toe wanneer de afstand groter wordt. Hierop voortbordurend kunnen deze verbanden onderzoekers meer informatie brengen over risicocommunicatie in combinatie met de afstand, het type ontvanger en het gebruikte communicatiemiddel.

Als laatste is er nog gekeken naar de inhoud van de doorgegeven risico-informatie in combinatie met de conditie. Uit de resultaten is gebleken dat de inhoud van de risico-informatieboodschap niet samen hangt met de toegewezen conditie. Hiermee wordt er teruggегреpen op de manipulaties die niet geheel schijnen te werken. Wat hiernaast nog opviel was dat de overige informatie in het artikel werd opgevat als een soort risicoperceptieprofiel. Veel respondenten wilde deze informatie met hun ontvangers delen terwijl deze informatie in elke conditie hetzelfde was en geen manipulatie moest voorstellen. Toch lijken de percentages met hoge overstromingsrisico te hebben gewerkt als een risicoperceptie manipulatie. Er moet in het vervolg dus goed worden gekeken naar de extra informatie die er aan de manipulatie wordt toegevoegd om zo geloofwaardigheid te creëren, zonder invloed te hebben op de respondenten. Deze beperking zou een pilot onderzoek tevens kunnen voorkomen.

Samenvattend heeft het exploratieve onderzoek naar verschillende factoren van informatieverspreiding en hun verbanden nieuwe inzichten kunnen bieden voor verder onderzoek naar risico-informatiecommunicatie. Ander onderzoekers hebben in dit onderzoek kunnen ervaren hoe belangrijk het is om in hun onderzoek een goede representativiteit van de data te hebben. Zo kunnen zij nieuwe ontdekkingen doen naar verbanden tussen demografische gegevens en de factoren van informatieverspreiding. Hiermee kan op hun beurt weer informatie beschikbaar komen over hoe mensen ten tijde van een risico informatie verspreiden. Dit kan vervolgens van toepassing zijn op de overheid en hun campagnes om risico-informatie zo goed mogelijk te communiceren en daadwerkelijk binnen te laten komen bij de burgers. Dit betekent dat zij nieuwe technieken zullen moeten gebruiken die aansluiten op de nieuwe generatie zoals het gebruik van sociale media. Een indirect gevolg van het huidige onderzoek en vervolg onderzoek kan zorgen voor een beter voorbereide maatschappij ten tijde van een risico.

Referenties

- Ajzen, I., & Sexton, J. (1999). Depth of processing, belief congruence, and attitude-behavior correspondence. *Dual-process theories in social psychology*, 117-138.
- Baym, N. K., Zhang, Y. B., & Lin, M. C. (2004). Social interactions across media interpersonal communication on the internet, telephone and face-to-face. *New Media & Society*, 6(3), 299-318.
- Besten, den, A.L. (2015). Zelfredzaam gedrag van burgers stimuleren door middel van risico informatie. *Onderzoeksopdracht*, module 7, University of Twente.
- Case, D. O., Andrews, J. E., Johnson, J. D., & Allard, S. L. (2005). Avoiding versus seeking: the relationship of information seeking to avoidance, blunting, coping, dissonance, and related concepts*. *Journal of the Medical Library Association*, 93(3), 353.
- Centraal Bureau voor Statistiek (2016, 3 juni). Acht procent van Nederland nooit op internet. Geraadpleegd op <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/22/acht-procent-van-de-nederlanders-nooit-op-internet>
- Griffin, R. J., Dunwoody, S., & Neuwirth, K. (1999). Proposed model of the relationship of risk information seeking and processing to the development of preventive behaviors. *Environmental research*, 80(2), S230-S245.
- Gruev-Vintila, A., & Rouquette, M. L. (2007). Social Thinking about Collective Risk: How Do Risk-related Practice and Personal Involvement Impact Its Social Representations?. *Journal of Risk Research*, 10(4), 555-581.
- Gutteling, J, Huurne, E. ter, Beunk, A., Geujen, G., Iserief, H., Sain, M. de & Span, I. (2006). Wegwijzer risicocommunicatie. Deel II: Conceptueel kader en casus. *Interprovinciaal Overleg*.
- Heath, R. L., Liao, S. H., & Douglas, W. (1995). Effects of perceived economic harms and benefits on issue involvement, use of information sources, and actions: A study in risk communication. *Journal of Public Relations Research*, 7(2), 89-109.
- Huurne ter, E. F. J., & Griffin, R. J. (2007). Seeking Information about Industrial Risks: A Cross-Cultural Test of the Model of Risk Information Seeking and Processing. *In Society for Risk Analysis–Europe Annual Conference*.

- Huurne ter, E. F. J. (2008). Information Seeking in a risky world: the theoretical and empirical development of FRIS: A framework of risk information seeking. *University of Twente*.
- Jansen, B. J., Zhang M., Sobel, K., & Chowdury, A. (2009). Twitter power: Tweets as electronic word of mouth. *Journal of the American society for information science and technology*, 60(11), 2169-2188.
- Kasperson, R. E., Renn, O., Slovic, P., Brown, H. S., Emel, J., Goble, R., Kasperson, J. X., & Ratick, S. (1988). The social amplification of risk: A conceptual framework. *Risk analysis*, 8(2), 177-187.
- Kerstholt, J. (2014). Gedragsbeïnvloeding voor een meer weerbare samenleving. *Magazine nationale veiligheid en crisisbeheersing*, 2014(2), 50-51.
- Kietzmann, J., & Canhoto, A. (2013). Bittersweet! Understanding and managing electronic word of mouth. *Journal of Public Affairs*, 13(2), 146-159.
- Kievik, M., & Gutteling, J. M. (2011). Yes, we can: motivate Dutch citizens to engage in self-protective behavior with regard to flood risks. *Natural hazards*, 59(3), 1475-1490. DOI 10.007/s11069-011-9845-1
- Leiserowitz, A. (2006). Climate change risk perception and policy preferences: The role of affect, imagery, and values. *Climatic change*, 77(1-2), 45-72.
- Lewis, I. M., Watson, B., & White, K. M. (2010). Response efficacy: The key to minimizing rejection and maximizing acceptance of emotion-based anti-speeding messages. *Accident Analysis & Prevention*, 42(2), 459-467.
- Lovett, M. J., Peres, R., & Shachar, R. (2013). On brands and word of mouth. *Journal of Marketing Research*, 50(4), 427-444.
- Maddux, J. E., & Rogers, R. W. (1983). Protection motivation and self-efficacy: A revised theory of fear appeals and attitude change. *Journal of experimental social psychology*, 19(5), 469-479.
- Meuter, M. L., McCabe, D. B., & Curran, J. M. (2013). Electronic word-of-mouth versus interpersonal word-of-mouth: are all forms of word-of-mouth equally influential? *Services Marketing Quarterly*, 34(3), 240-256.

- Rimal, R. N. (2001). Perceived risk and self-efficacy as motivators: Understanding individuals' long-term use of health information. *Journal of Communication*, 51(4), 633-654.
- Peters, K., & Kashima, Y. (2007). From social talk to social action: shaping the social triad with emotion sharing. *Journal of personality and social psychology*, 93(5), 780.
- Schultz, F., & Wehmeier, S. (2010). Online relations. *Handbuch Online-Kommunikation*, 409-433.
- Slovic, P. (1987). Perception of risk. *Science*, 236(4799), 280-285.
- Slovic, P., Flynn, J. H., & Layman, M. (1991). Perceived risk, trust, and the politics of nuclear waste. *National Emergency Training Center*.
- Taylor-Gooby, P. (2006). Risk in social science. *Oxford University Press*.
- Turner, M. Rimal, R., Morrison, D., & Kim, H. (2006). The role of anxiety in seeking and retaining risk information: Testing the risk perception attitude framework in two studies. *Human Communication Research*, 32, 130–156
- Turner, S. P., White, I. M. S., Brotherstone, S., Farnworth, M. J., Knap, P. W., Penny, P., Mendi, M., & Lawrence, A. B. (2006). Heritability of post-mixing aggressiveness in grower-stage pigs and its relationship with production traits. *Animal Science*, 82(05), 615-620.
- Veil, S. R., Buehner, T., & Palenchar, M. J. (2011). A work-in-process literature review: Incorporating social media in risk and crisis communication. *Journal of contingencies and crisis management*, 19(2), 110-122.
- Wangenheim, F. V. (2005). Postswitching negative word of mouth. *Journal of Service Research*, 8(1), 67-78.
- Westerman, D., Spence, P. R., & Van Der Heide, B. (2014). Social media as information source: Recency of updates and credibility of information. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 19(2), 171-183.
- Witte, K. (1992). Putting the fear back into fear appeals: The extended parallel process model. *Communications Monographs*, 59(4), 329-349.

- Witte, K., McKeon, J., Cameron, K., & Berkowitz, J. (1995). The risk behavior diagnosis scale: a health educator's tool. *Department of Communication Michigan State University*.
- Zajonc, R. B. (1980). Feeling and thinking: preferences need no inferences. *American Psychologist*, 35, 151–175.
- Zwart de, O., Veldhuijzen, I. K., Elam, G., Aro, A. R., Abraham, T., Bishop, G. D., Voeten, H. A. C. M., Richardus, J. H., & Brug, J. (2009). Perceived threat, risk perception, and efficacy beliefs related to SARS and other (emerging) infectious diseases: results of an international survey. *International journal of behavioral medicine*, 16(1), 30-40.

Bijlagen

Bijlage 1. Vragenlijst

Beste Deelnemer,

Hartelijk dank voor uw deelname aan dit onderzoek.

In dit onderzoek wordt onderzocht hoe inwoners van Enschede omgaan met risico-informatie. Het is bij deze vragenlijst dus van belang dat u **woonachtig bent in Enschede**. Beantwoord daarom de volgende vraag:

Woont u in Enschede?

- ☐ Ja, ik woon in Enschede
- ☐ Nee, ik woon niet in Enschede

Deze vragenlijst zal bestaan uit vragen over uw demografische gegevens, het lezen van een krantenartikel en het beantwoorden van de daaropvolgende vragen. Het invullen van de vragenlijst zal ongeveer 10 minuten duren. De verzamelde data wordt anoniem door de onderzoeker verwerkt en alleen voor doeleinden van dit onderzoek gebruikt. U kunt ten alle tijde de vragenlijst afbreken en later voortzetten. Daarnaast wordt u verzocht de vragenlijst naar waarheid te beantwoorden. Bij vragen of opmerkingen kunt u de onderzoeker via de onderstaande gegevens contacteren:

Anouk den Besten
a.l.denbesten@student.utwente.nl

Geeft u aan de bovenstaande informatie te begrijpen en akkoord te gaan met uw deelname:

- ☐ Ja, ik ga akkoord
- ☐ Nee, ik ga niet akkoord

Allereerst willen we wat achtergrond informatie van u weten. Daarom de volgende vragen:

1. Wat is uw geslacht?

- ☐ Man
- ☐ Vrouw

2. Wat is uw leeftijd?

3. Wat is uw nationaliteit?

- ☐ Nederlands

☐ Duits

☐ Anders, namelijk.....

4. Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?

☐ Geen

☐ Basisonderwijs

☐ VMBO Kader

☐ MAVO/VMBO-T

☐ HAVO

☐ VWO

☐ MBO

☐ HBO

☐ WO

☐ Anders, namelijk.....

5. Wat is uw postcode? In verband met uw privacy mag u er ook voor kiezen alleen de vier cijfers in te voeren.

6. Hoe vaak maakt u gebruik van sociale media (denk aan: Facebook, Twitter, Whatsapp, enzovoorts)?

☐ Meerdere keren per dag

☐ Meerdere keren per drie dagen

☐ Meerdere keren per week

☐ Meerdere keren per maand

☐ Minder dan één keer per maand

Lees alstublieft het volgende artikel *rustig* en *aandachtig* door. Hierop volgend worden er een aantal vragen gesteld over de inhoud van het artikel om te kijken of u het artikel daadwerkelijk heeft gelezen.

Affectieve response *manipulatie*

Foto **lage affectieve response** conditie

Foto **hoge affectieve response** conditie

Efficacy manipulatie

Hoge efficacy

'Overstromingsrisico in Twente'

Gepubliceerd: 20 december 2015 10:14

Laatste update: 28 februari 2016 16:33

De komende jaren is er in Nederland een toenemende kans op overstromingen en wateroverlast. Door de opwarming van de aarde moeten rivieren meer water gaan afvoeren, zal de zeespiegel stijgen en treedt er vaker extreme neerslag op.

Niet alleen aan de kust maar ook in Twente speelt wateroverlast een grote rol. De afgelopen jaren is er in de Twentse stad Enschede sprake van reeds oplopende grondwaterstanden en dit zorgt voor de nodige angst en problemen. De economische waarde van veel overstroombare gebieden, waaronder Twente, is toegenomen en daarmee de potentiële schade van een overstroming. Deze waardeinstijgingen zullen naar verwachting voortduren.

‘65% van Nederland kan overstromen’

Uit recent onderzoek van onderzoeksbureau MWM2 in 2015 blijkt dat 80% van de burgers zich geen zorgen maakt voor een overstroming. Toch is dat zorgwekkend wanneer de risicokaart aangeeft dat meer dan 65% van het Nederlandse landoppervlak kan overstromen. Door dit schijngevoel van veiligheid, lopen de burgers een nog groter risico en zullen de gevolgen ernstiger zijn. “Ondanks dat de overheid er alles aan doet om mensen te beschermen, zijn burgers ten tijde van een overstromingsramp vooral op zichzelf aangewezen”, aldus een woordvoerder van het Rode Kruis. Ook de Minister van Infrastructuur en Milieu komt in het verslag van MWM2 aan het woord. Zij geeft aan dat het van groot belang is dat de inwoners goed voorbereid zijn op de risico's van stijgend water, zodat ze weten wat ze moeten doen en waar ze heen moeten.

Effectieve maatregelen

Om ervoor te zorgen dat u allen goed beschermt blijft tijdens het optreden van een plotselinge

overstroming, zijn er vele dingen die gedaan kunnen worden ter preventie en bescherming van een ramp. Alle volgende aanwijzingen zijn makkelijk uitvoerbaar en kunnen al voorafgaand aan een overstroming worden opgevolgd zodat uzelf, uw familie en uw huis beter zijn voorbereid:

- Het nemen van waterhuishoudkundige maatregelen, bijvoorbeeld aanleg van drainage.
- Het nemen van bouwkundige maatregelen om bouwtechnische gebreken te verhelpen, zoals niet-waterdichte kelders, lekkende convectorsputten of te diepe kruipruimtes.
- Zorg dat u een radio op batterijen heeft.
- Stel uw radio en/of tv in op Omroep Enschede (etherfrequentie FM 105.1)
- Zorg dat u een noodvoorraad heeft.
- Bedenk bij wie u terecht kunt als u uw huis zou moeten verlaten vanwege overstromingsgevaar.
- Zoek een alternatieve route om daar te komen, omdat bij evacuatie mogelijk veel wegen vol staan.
- Kijk voor meer informatie ook op www.denkvooruit.nl of op de gemeentelijke website.

Onderzoek heeft aangetoond dat door het volgen van deze simpele procedures, het risico op een overstroming van uw huis afneemt en uw eigen veiligheid toeneemt.

Lage efficacy

'Overstromingsrisico in Twente'

Gepubliceerd: 20 december 2015 10:14

Laatste update: 28 februari 2016 16:33

De komende jaren is er in Nederland een toenemende kans op overstromingen en wateroverlast. Door de opwarming van de aarde moeten rivieren meer water gaan afvoeren, zal de zeespiegel stijgen en treedt er vaker extreme neerslag op.

Niet alleen aan de kust maar ook in Twente speelt wateroverlast een grote rol. De afgelopen jaren is er in de Twentse stad Enschede sprake van reeds oplopende grondwaterstanden en dit zorgt voor de nodige angst en problemen. De economische waarde van veel overstroombare gebieden, waaronder Twente, is toegenomen en daarmee de potentiële schade van een overstroming. Deze waardeinstijgingen zullen naar verwachting voortduren.

‘65% van Nederland kan overstromen’

Uit recent onderzoek van onderzoeksbureau MWM2 in 2015 blijkt dat 80% van de burgers zich geen zorgen maakt voor een overstroming. Toch is dat zorgwekkend wanneer de risicokaart aangeeft dat meer dan 65% van het Nederlandse landoppervlak kan overstromen. Door dit schijngevoel van veiligheid, lopen de burgers een nog groter risico en zullen de gevolgen ernstiger zijn. ‘Ondanks dat de overheid er alles aan doet om mensen te beschermen, zijn burgers ten tijde van een overstromingsramp vooral op zichzelf

aangewezen'', aldus een woordvoerder van het Rode Kruis. Ook de Minister van Infrastructuur en Milieu komt in het verslag van MWM2 aan het woord. Zij geeft aan dat het van groot belang is dat de inwoners goed voorbereid zijn op de risico's van stijgend water, zodat ze weten wat ze moeten doen en waar ze heen moeten.

Mogelijke maatregelen

Om ervoor te zorgen dat u allen goed beschermt blijft tijdens het optreden van een plotselinge overstroming, zijn er vele dingen die gedaan kunnen worden ter preventie en bescherming van een ramp. Alle volgende aanwijzingen zijn makkelijk uitvoerbaar en kunnen al voorafgaand aan een overstroming worden opgevolgd zodat uzelf, uw familie en uw huis beter zijn voorbereid:

- Het nemen van waterhuishoudkundige maatregelen, bijvoorbeeld aanleg van drainage.
- Het nemen van bouwkundige maatregelen om bouwtechnische gebreken te verhelpen, zoals niet-waterdichte kelders, lekke convectorsputten of te diepe kruipruimtes.
- Zorg dat u een radio op batterijen heeft.
- Stel uw radio en/of tv in op Omroep Enschede (etherfrequentie FM 105.1)
- Zorg dat u een noodvoorraad heeft.
- Bedenk bij wie u terecht kunt als u uw huis zou moeten verlaten vanwege overstromingsgevaar.
- Zoek een alternatieve route om daar te komen, omdat bij evacuatie mogelijk veel wegen vol staan.
- Kijk voor meer informatie ook op www.denkvooruit.nl of op de gemeentelijke website.

Onderzoek heeft echter aangetoond dat het volgen van deze ingrijpende maatregelen, het risico op een overstroming van uw huis vaak niet verkleint en hetzelfde geldt voor uw eigen veiligheid.

Geheugencheck

7. Wat werd er op de afbeelding afgebeeld?

- ☐ Een flatgebouw
- ☐ Een villa in de zon
- ☐ Een ingestort flatgebouw
- ☐ Een overstroomde villa

8. Wat is het oordeel over de maatregelen die gepresenteerd worden in het artikel?

- ☐ De maatregelen worden gezien als makkelijk uitvoerbaar en effectief.
 - ☐ De maatregelen worden gezien als ingrijpend en het is onduidelijk of de maatregelen effect hebben.
 - ☐ Er werden geen maatregelen gepresenteerd in het artikel.
-

Tijdens het beantwoorden van de volgende vragen is het belangrijk om de informatie uit het gelezen artikel in uw achterhoofd te houden. 5 punts Likertschaal loopt van ‘‘Helemaal mee oneens’’ tot ‘‘Helemaal mee eens’’.

Informatie zoeken

9 en 10. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen:

Na het lezen van het artikel..

- heb ik meer behoefte aan verdere informatie over het risico.
- ben ik gemotiveerd om te zoeken naar verdere informatie over het risico.

11. Kunt u aangeven waar u als eerste opzoek zou gaan naar verdere informatie over het risico?

Affectieve response

12 t/m 17. Als ik denk aan een overstroming dan...

- voel ik mij gespannen
- voel ik mij tevreden
- voel ik mij angstig
- voel ik mij comfortabel
- voel ik mij bezorgd
- voel ik mij ontspannen

Risicoperceptie

18 t/m 23. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen.

- Ik geloof dat dit risico ernstig is.
- Ik geloof dat dit risico ernstige negatieve gevolgen heeft.
- Ik geloof dat dit risico zeer schadelijk kan zijn.
- Ik ben kwetsbaar tijdens de uitbraak van een overstroming.
- Ik loop risico dat mij een overstroming overkomt.
- Het is mogelijk dat ik bij een overstroming betrokken raak.

Self-efficacy

23 t/m 25. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen over de aanbevolen voorbereidingen.

- Ik ben in staat om de aanbevolen voorbereiding uit te voeren om te voorkomen dat ik risico loop.
- Ik kan makkelijk de aanbevolen voorbereiding uitvoeren om te voorkomen dat ik risico loop.
- Ik heb de vaardigheden om de aanbevolen voorbereiding uit te voeren om te voorkomen dat ik risico loop.

Response efficacy

26 t/m 28. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen over de aanbevolen voorbereidingen.

- Als ik de aanbevolen voorbereiding tref, loop ik minder risico.
- Ik vind de aanbevolen voorbereiding nuttig.
- De aanbevolen voorbereidingen zijn een effectieve manier om de dreiging van het risico te verlagen.

Informatie verspreiding

29 t/m 31. Na het lezen van de informatie over het overstromingsrisico...

- voel ik mij gemotiveerd om de verkregen risico-informatie verder te verspreiden.
- voel ik mij gedemotiveerd om de verkregen risico-informatie verder uit te wisselen.
- voel ik mij gestimuleerd om de verkregen risico-informatie te verspreiden.

32. Stel dat u de net gelezen informatie over het overstromingsrisico zou vertellen aan een willekeurig persoon (neem hierbij iemand in gedachten: dit kan variëren van de buurvrouw of postbode tot een gezinslid of beste vrienden). Welke informatie zou u dan doorgeven? U bent geheel vrij in het invullen en kunt zelf kiezen wat u relevante of niet-relevante informatie vindt om uit te wisselen.

Het maximaal aantal karakters dat u kunt gebruiken is: 500.

33. U heeft net informatie uitgewisseld met een willekeurig persoon in gedachten. Aan welke persoon dacht u op dat moment?

34. Voor dit onderzoek is het belangrijk te weten waar deze persoon (degene die u in gedachten had) zich bevindt. Kunt u daarom de volgende gegevens van de persoon in kwestie proberen in te vullen:

- Woonplaats
- Postcode
- Straatnaam

35. Via welk medium zou u de net geschreven boodschap hebben doorgegeven in de risicosituatie?

36 t/m 38. Wat zou voor u een reden zijn om de risico-informatie uit te wisselen? Geef aan in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen:

- Ik wissel de informatie uit om de buitenwereld een beeld te geven over mij en mijn capaciteiten bijvoorbeeld de mate van expertise waarover ik beschik.
- Ik wissel de informatie uit om andere mensen van deze risico-informatie te voorzien.
- Ik wissel de informatie uit om positieve en negatieve gevoelens met andere te delen.

Bijlage 2. Codeerschema

Tabel 1 Codeerschema

Vraag	Categorie:	Codes:	Beschrijving en voorbeelden van Code:	Aantal codes:
Kunt u aangeven waar u als eerst opzoek zou gaan naar verdere informatie over het?		<i>Internet</i>	Internet pagina's zoals Google, denkvooruit.nl	81
		<i>Krant</i>	Kranten, Tubantia	2
		<i>Overheid</i>	Overheidsinstanties zoals Gemeente Enschede	21
		<i>Personen</i>	Mensen met een expertise m.b.t. watersnood, huurbaas	4
		<i>Zelf exploreren van de omgeving</i>	Onderzoek doen naar omgevingsrisico's, NAP hoogte, veilige plekken zoeken	11
Welke informatie van het gelezen artikel zou doorgegeven?		<i>Efficacy</i>	Behendigheid of nuttigheid maatregelen zonder positieve of negatieve richting.	28
		<i>High risk perception</i>	Grotere kans (risico) overstromingsgevaar	44
		<i>High self-efficacy</i>	Makkelijke maatregelen, eenvoudig uitvoerbaar	13
		<i>High response-efficacy</i>	Nuttige maatregelen, verlagen schade/risico	12
		<i>Low risk perception</i>	Niets doorgeven, laag tot geen risico	11
		<i>Low self-efficacy</i>	Lastige, ingrijpende maatregelen	7
		<i>Low response-efficacy</i>	Maatregelen hebben geen zin, niet nuttig	10

	<i>Information seeking</i>	Informatie zoeken in kranten, m.b.t. bouw van huis	14
Aan wie zou u deze informatie op dit moment door willen geven?	<i>Buren</i>	Buren, buurtbewoners, mensen in de omgeving.	17
	<i>Collega's</i>	Collega's, studiegenoten, kennissen	6
	<i>Familie</i>	Familieleden, kinderen (maar geen ouders)	14
	<i>Huigenoten</i>	Mensen die bij iemand in huis wonen	10
	<i>Onbekenden</i>	E.g. iemand in de trein, de kapper	10
	<i>Ouders</i>	Vader, moeder, verzorgers	14
	<i>Partner</i>	Geliefde	3
	<i>Vrienden</i>	Vrienden	23
Via welk medium zou u de net geschreven boodschap hebben doorgegeven?	<i>Mondeling</i>	Fysiek gesprek, persoonlijk, mondeling, gesprek	69
	<i>via Sociale Media</i>	WhatsApp, Facebook, internet	37

Bijlage 3. Postcodes en woonwijken Enschede

7500-7547: Enschede

- 7511: Binnensingelgebied
- 7512: Getfert, Hogeland-Noord
- 7513: Veldkamp
- 7514: Boddenkamp
- 7521: Tweekelerveld
- 7522: Drienerveld, Universiteit Twente
- 7523: Deppenbroek, Mekkelholt
- 7524: Lonneker, Lonneker-West
- 7531: Stokhorst
- 7532: De Slank, Dolphia, Eschmarke
- 7533: Velve-Lindenhof
- 7534: Zuid-Esmarke
- 7535: Hogeland-Zuid
- 7541: Varvik-Diekman
- 7542: Stroinkslanden

- 7543: Ruwenbos
- 7544: Broekheurne
- 7545: Boswinkel-Stadsveld
- 7546: Helmerhoek-Zuid
- 7547: Enschede-West